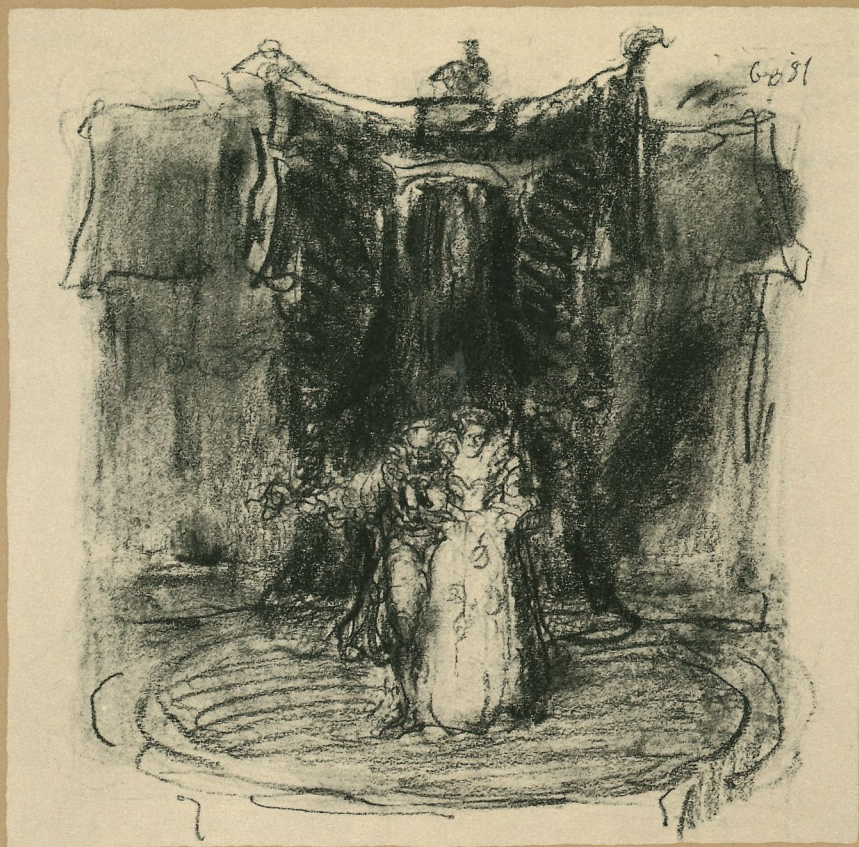

⇒ EURIDICE ◀

HOLLAND —
FESTIVAL 1981

4 Euridice (1600)

2, 4, 5, 9, 10, 12* en 13 juni 1981
Waalse Kerk - Amsterdam, aanvang 20.15 uur

Opera van Jacopo Peri (1561-1633)
op tekst van Ottavio Rinuccini

Deze produktie is tot stand gekomen met medewerking
van IBM Nederland N.V.

Omslag en illustraties Kurt Löb BDB

* rechtstreekse uitzending door de N.O.S.-radio

Medewerkers

Muzikale leiding	Ton Koopman	productie	Tineke de Ruiter
Musicologische begeleiding en partituurverzorging	Kees Vellekoop	vervaardiging kostuums	Marie Thérèse Smits
Regie	Eddy Habbema		Chris Dhondt
Dekor en kostuums	Rudolf Corens		Martine Melis
La Tragedia	Montserrat Figueras	assistent dekor en requisieten	Jos Groenier
Orfeo	Harry van der Kamp	dekoruitvoering	Firma Ercola
Arcetro	Guy de Mey	kap- en grimewerk	Servaas van Eijck
Euridice	Montserrat Figueras		Wim Groen
Aminta	Michiel ten Houte de Lange	techniek	Simon Rood
Dafne	Jard van Nes	Met dank aan Mickery	(lichtinstallatie)
Tirsi	Marius van Altena		
Venere	Marjanne Kweksilber		
Plutone	Dirk Van Croonenborch		
Caronte	Floris Rommerts		
Radamanto	Marius van Altena		
Proserpina	Tannie Willemstijn		
Ninfa del Coro	Marjanne Kweksilber		
Altra Ninfa	Tannie Willemstijn		
Pastore del Coro	Marius van Altena		
Nymphen/Herders	Utrechts Kamerkoor		
	Viva la Musica*		
	o.l.v. Reinier Wakelkamp		
clavecymbel, orgel, regaal clavecymbel	Ton Koopman	* Sopranen	Tenoren
cello	Tini Mathot	Conny Ringelberg	Ad Oomen
luit, theorbe, chitarrone	Richte van der Meer	Rietje de Neeve-Groot	Piet Wesselman
viool	Hopkinson Smith	Lenie Vriens-Donders	Kees van Miltenburg
violone	Monica Huggett	Ingrid Molenaar	Henk Jansen
blokfluiten	Maarten van der Heyden	Ans Loos	
	Marion Verbruggen	Wil Fonville	Bassen
	Anneke Boeke	Liesbeth Kuipers-Kuitenbrouwer	Ton Rooymans
		Carla van Houten	Huub Biessels
		Maria van de Laar	Jan Kievits
			Reinier Wakelkamp
dansers	Harold Hennep	Alten	
	Louis Pelser	Anneke Fabius	
	Christel Pijtak	Trudy Jansen-Temme	
	Debbie Zomerschoe	Margot Rooymans-van den Akker	
	o.l.v. José Lewis	Lies van Velsen	
		Marianne Rutgers	

6 Korte inhoud

Proloog

La Tragedia bezingt het koninklijke huwelijk en vraagt om bijval voor de nieuwe dramatische weg die zij met het komende spektakel hoopt in te slaan.

Scène 1

Een herder en een nimf uit het koor bejubelen het voorgenomen huwelijk van hun "Orpheus" (Hendrik de Vierde) met hun "Euridice" (Maria de Medici): "Nooit heeft de zon een dergelijk paar geliefden aanschouwd". Vervolgens verschijnt Euridice met Daphne en een aantal andere nimfen. Euridice ziet haar eigen geluksgevoel weerspiegeld in de gezichten van haar gezellinnen en ze nodigt hen uit om bij een schaduwrijke bron te gaan dansen en zingen. Opgewekt verdwijnt ze samen met enkele nimfen. In afwachting van Orpheus' komst zingt en danst het koor op vrolijke muziek: "Al canto, al ballo...".

Scène 2

Orpheus verschijnt. Hij heeft een somber voorgevoel. Ach, wat trekt de zon langzaam langs de hemel. Waarom gaat hij niet snel onder, zodat de nacht valt en het langverwachte huwelijk eindelijk voltrokken kan worden... Arcetro, een vriend van Orpheus, spreekt hem moed in: "Wanhoop niet, dan zal je je geliefde tenslotte echt wel krijgen". Orpheus beseft nu dat de schoonheid van een roos altijd tussen de scherpste doornen verborgen is. De herder Tirsi, met zijn driefluit, verschijnt om Orpheus te begroeten en zijn huwelijk te bejubelen. Orpheus bedankt Tirsi geroerd. Maar daar komt Daphne in haar eentje terug, huilend en luidop klagend over de kortstondigheid van het menselijk leven. Arcetro en Orpheus reageren verschrikt en smeken haar om te zeggen wat er aan de hand is. Daphne wil eerst niet spreken, maar laat zich dan overhalen om te vertellen wat er is gebeurd: hoe het prille bruidje bloemen aan het plukken was voor een krans in haar lokken; hoe zij zich neerveleide bij het murmelende beekje en haar voet liet dansen in het gras; hoe toen een wrede slang die tussen de bloemen verborgen zat haar

plotseling in de voet beet. Euridice werd bleek, een doodsgerutel kwam uit haar keel en zij zonk ineen in de armen van haar gezellinnen. Haar haar werd nat en koud, zij prevelde nog Orpheus' naam en toen werd haar gezicht stil, als bevroren.

Dit horend begint Arcetro te huilen en te zuchten, maar Orpheus' verdriet is zo onmetelijk groot, dat hij niet tot tranen in staat is. Liever wil hij zich bij zijn echtgenote voegen, in de dood. Hij snelt weg, gevolgd door Arcetro.

Een nimf en de herder Aminta verschijnen. Samen met het koor van nimfen bejammeren zij de ontijdige dood van Euridice: "Sospirate".

Scène 3

Arcetro komt terug en vertelt aan de nimfen hoe hij met Orpheus naar de plaats des onheils was gegaan en hoe Orpheus bij toeval de plaats had ontdekt waar Euridice was gestorven: haar bloed had er het frisse gras rood gekleurd. Orpheus was er als een steen neergevallen en een zee van bittere tranen was uit zijn ogen gegolfd. Natuurlijk was Arcetro meteen naar hem toegesneld om hem te troosten, maar plotseling was er een verblindend licht uit de hemel gekomen, een schitterende wagen was tot Orpheus neergedaald en daaruit was een wonder-schone vrouw (Venus) gestapt, die Orpheus bij de hand had genomen en had meegevoerd. Het koor zingt innig en vol dankbaarheid dat, gelijk de dag die komt en gaat, ook leed wordt afgewisseld door vreugde.

PAUZE

Scène 4

Venus verschijnt met Orpheus op de drempel van de onderwereld. Zij spreekt hem moed in en geeft hem haar laatste aanwijzingen. Dan dwaalt Orpheus alleen verder. Hij zingt een triest en schitterend klaaglied om de schaduwen der hel te ontroeren en om Euridice te troosten, wanneer zij hem tenminste kan horen. Pluto, de god van de onderwereld, duikt op, razend en tierend over de vermetelheid van de binnendringer en dadelijk vraagt

Orpheus hem om Euridice, het licht in zijn ogen, terug te geven. Pluto wordt geraakt door Orpheus' smeebeden en hoort ze met welbehagen aan, maar hij beseft dat ook hij zich aan de wet moet houden en hij weigert aan Orpheus' verzoek te voldoen. Orpheus smeekt hem zich zijn eigen liefde voor Proserpina, zijn vrouw, te gedenken en Proserpina verzoekt Pluto in naam van hun wederzijdse liefde aan Orpheus' bede tegemoet te komen. Pluto aarzelt nog, maar als Charon hem dan influistert dat een ware vorst zijn macht kan tonen door zijn eigen wetten met voeten te treden, besluit Pluto dat Orpheus zijn Euridice terug zal krijgen. Het koor van schaduwen der hel bezingt hoe voor het eerst een ziel uit deze nachtelijke verschrikking zal terugkeren naar de zoete stralen van de hemel.

Scène 5

Terug op aarde. Arcetro kondigt blij de terugkomst van Orpheus aan, maar de herder Aminta heeft nog duizend maal opwekkender nieuws: Euridice leeft en gaat vol vreugde aan de zijde van haar geliefde bruidegom! Arcetro kan dit niet geloven en denkt dat Aminta ijlt, maar Aminta verhaalt hoe hij naar de ouders van de bruid was gegaan om hen te troosten en hoe plotseling, als in een bliksemschicht, bruid en bruidegom voor hun ogen verschenen waren. O, hoe moet Aminta de vreugde beschrijven bij het zien van de tere bruid, die telkens weer haar ogen neersloeg, het hart nog zo vol van het wrede lijden. Muziekkoren hadden geklonken in de stille lucht en zoete zangen spraken er van liefde...

Scène 6

Daar verschijnen Orpheus en Euridice. De nimfen kunnen niet geloven dat zij het is, die in hun armen haar mooie sluier liet vallen en stierf. Maar Euridice wekt ze vrolijk op om haar te herkennen aan haar gezicht, haar stem: zij is het werkelijk! Daphne vraagt hoe zij aan de dood ontsnapt is en Orpheus vertelt hoe hij door de schone godin van de liefde langs een onbekend pad naar het duistere rijk van Pluto werd geleid. Allen beseffen nu waar liefde toe in staat is. Orpheus' liefdeslied triom-

feerde weer en deze maal op grootse wijze: de hemelgoden heeft hij weten te ontroeren en het hellevuur tot bedaren weten te brengen. Juichend en dansend sluit het koor af met een vreugdelied: wie is er machtiger dan "Orpheus" die, slechts gewapend met zijn lier, afdaalt naar de zwarte oevers en vanuit het Rijk der duisternis palm en trofee ten hemel draagt.

Eddy Habbema

8 Florence en het ontstaan van de opera

De sterke vermenging van een briljant muziekleven en bloeiende literaire akademies maakten van het rijke Florence een centrum van cultuur. De voor een stadstaat zo belangrijke vorstenhuwelijken, verlovingsen en staatsbezoeken waren aanleiding tot het vieren van uitgebreide feesten, die vaak tot in details werden beschreven. De tekst - en soms ook de muziek - van hun indrukwekkende theaterproducties werd gepubliceerd en dankzij deze gewoonte kunnen wij beschikken over het gedrukte libretto en de gedrukte partituur van Rinuccini's en Peri's *Euridice*.

De voorwaarden voor een bloeiend cultureel leven waren in Florence ruimschoots aanwezig. Onder de leiding van de vorsten uit het huis Medici was Florence's positie in Italië florissant geworden. Dankzij omkoperij en diplomatie werd er in Rome zelfs een Florentijn tot Paus gekozen: Clemens VIII (1591-1605). Dit succes was onder meer te danken aan de activiteiten van Emilio de' Cavalieri (ca. 1550-1602), in dienst van groothertog Ferdinando I, de Medici-vorst die Florence leidde van 1587 tot 1609. Cavalieri diende hem niet alleen als diplomaat, maar ook als hofintendant voor alle artistieke aangelegenheden. In deze laatste functie organiseerde hij de beroemde feesten ter gelegenheid van Ferdinands huwelijk in 1589.¹⁾ Onder de talrijke kunstenaars van naam die toen hun medewerking verleenden, treffen we dezelfde mensen aan die tien jaar later nauw betrokken blijken te zijn bij het ontstaan van de opera:

- Jacopo Peri (1561-1633), zanger en organist, bijzonder geliefd bij de vijf groothertogen van de familie Medici die hij diende. In 1591 werd hij aangesteld als 'principale direttore della musica e dei musici' en in die functie zal hij zeker vaak met Cavalieri hebben samengewerkt.
- Giulio Caccini (ca. 1550-1618), een eierzuchtige Romein, die vanaf 1579 voornamelijk in Florence werkzaam was als zanger, zangleraar, komponist en harpspeler.
- De dichter Ottavio Rinuccini (1562-1621) stamde uit een oud Florentijns adelsgeslacht en groeide op aan het Medici-hof. Zijn leven en werk stemde hij af op de verlangens van dit hof. Evenals Caccini werkte hij al mee aan de huwelijksfeesten in 1579; de teksten voor de

beroemde entr'actes bij *La Pellegrina*, opgevoerd bij de genoemde feesten in 1589, zijn van zijn hand.

De ideeën voor deze opzienbarende produkties van muziek-theater werden gevoed door de humanistische akademies, waarvan alleen al Florence er vijf binnen haar muren had. Tijdens de bijeenkomsten, bezocht door edelen en begaafde kunstenaars, werden onder meer geleerde onderwerpen aangesneden. Er werd gediskussieerd - als goede humanisten kenden zij hun klassieken voortreffelijk - men luisterde naar muziek of musiceerde zelf. Eén van die akademies was de Camerata, die zich, vanaf 1591 onder leiding van de edelman Jacopo Corsi, ontwikkelde tot een half-professionele, muzikale werkgroep die experimenteerde met theaterproducties. Men schreef en componeerde nieuwe pastorales. Van de muziek die Corsi en Peri schreven bij Rinuccini's 'favola pastorale' *Dafne* (1598) zijn helaas slechts zes fragmenten bewaard gebleven.²⁾ Ze getuigen van een volkomen nieuwe stijl van komponeren en musiceren: het 'recitar cantando', waarbij de tekst in alle opzichten de muziek bepaalt. De begeleiding, de basso continuo, dient dit ideaal zo functioneel mogelijk te ondersteunen. Werd *Dafne* nog in de besloten kring van de Camerata opgevoerd, in de publiciteit kwam het nieuwe genre in het jaar 1600, toen er wederom in Florence een huwelijk te vieren was.

1600

Op 30 april van dat jaar maakte hertog Ferdinand de verloving bekend van zijn nicht Maria de' Medici met de koning van Navarra en Frankrijk, Henri IV. Geheime plannen voor dit huwelijk dateerde al van 1592, maar konden niet worden gerealiseerd omdat Henri nog niet katholiek was en ook zijn eerste huwelijk met Marguerite de Valois eerst ontbonden moest worden. Na langdurige onderhandelingen over de bruidschat en over plaats en tijd van de huwelijksvoltrekking, werd in augustus besloten dat de feesten in Florence zouden plaatsvinden. De voorbereidingen werden direkt ter hand genomen. Op 2 oktober arriveerde de hertog van Mantua, een stad

waarmee Florence nauwe banden had, op 3 oktober de ambassadeur van Venetië en op 4 oktober kardinaal Aldobrandini, de pauselijke legaat die op 5 oktober het huwelijk, met de handschoen, zou voltrekken. De huwelijksplechtigheid werd gevolgd door een banket in de hal van het Palazzo Vecchio, waar het intermezzo *La contesa fra Giuone e Minerva*, op muziek van Cavalieri, in het culinaire feest werd ingelast. Peri's *Euridice*, op tekst van Rinuccini, ging op 6 oktober 's avonds in première, in het Palazzo Pitti. Op 7 oktober was er een ruitersparade en een race, op 8 oktober een tuinfeest in het Riccardi-paleis en op 9 oktober de ambitieuze, vier uur durende opvoering van Caccini's *Il rapimento di Cefalo*, in het Uffizi-theater. Aan deze productie werkten ongeveer 1000 mensen mee, waaronder 100 musici.³⁾

De betekenis van Orpheus

Het eerste Italiaanse wereldlijke drama, *La favola d'Orfeo* van Angelo Poliziano, werd in 1480 opgevoerd. De tekst werd in 1494 gepubliceerd en tot 1600 toe vele malen herdrukt. In overeenstemming met de verhalen in boek 10 en 11 van Ovidius' *Metamorphoses* wordt Orpheus afgeschilderd als de goddelijke zanger die de dood overwint, wilde beesten tam maakt en woeste mensen tot beschaving en eendracht brengt. Vooral het eerste gedeelte van het verhaal, het overwinnen van de dood, werd een geliefd operathema, van Rinuccini (1600) tot Gluck (1762) en Haydn (1791). Op grond van deze late werken beschouwen wij Orpheus nu vooral als de minnaar van Euridice, die zo ongelukkig stierf. In de 16de eeuw lag dat anders: volgens de humanistische theorie was de goede muziek, de orphische, een weerspiegeling van de Harmonie der Sferen. Zij had een heilzame invloed op politieke en menselijke aangelegenheden.⁴⁾ Wanneer Orpheus als onderwerp wordt gekozen door een Noorditaliaans hof heeft dit de betekenis van een tot de hemel gericht pleidooi om strijd om te zetten in eendracht en daardoor de staat en het regerende vorstenhuis te zegenen. Het is dan ook niet toevallig dat we het Orpheus-verhaal steeds weer tegenkomen bij vorstelijke huwelijken en staatsaangelegenheden in

Mantua, Florence en Milaan. Rinuccini's *Euridice* vormt hierop geen uitzondering. Dat de dichter in de titel Orpheus heeft vervangen door Euridice laat zich verklaren uit het feit dat het Florentijnse hof een vrouw (Maria de' Medici) uithuwelijkte. Deze verheugende gebeurtenis deed de dichter ook besluiten het in feite ongelukkig aflopende verhaal een happy end te geven, in overeenstemming met een tijd van zoveel vreugde. Tot 1647 is Rinuccini de enige die het Orpheus-verhaal zo'n 'lieto fine' geeft.⁵⁾

De herderlijke omgeving waarin de scènes, die zich op aarde afspelen, worden geplaatst, gaat niet terug op Ovidius maar past in het genre van de 'pastorale', volgens de dichterlijke mode die werd gecreëerd door Tasso's *Aminta* (1573) en Guarini's *Il pastor fido* (1585).

Peri's Euridice

De opvoering van *Euridice* in 1600 was een persoonlijk bruiloftsgeschenk van Jacopo Corsi. Dit verklaart misschien waarom deze produktie, in vergelijking met de andere, eenvoudig was: er werd geen gebruik gemaakt van toneelmachines. De decors moeten echter, hoewel ze onvoltooid waren, schitterend zijn geweest: deels driedimensionaal uitgevoerd, deels in één vlak geschilderd. Zo zag men bij het eerste en laatste gedeelte van de opera prachtige wouden en bij de onderwereldscene afgrijselijke rotsen, bladloze bomen en loodkleurige planten. Op de achtergrond, door een kloof in de rotsen: de brandende stad van de onderwereld met uit de torenramen lekkende vlammen tegen een koperkleurig gloeiende achtergrond.⁶⁾ De opvoering vond plaats in een bovenzaal van het Palazzo Pitti, voor een klein, selekt, adellijk publiek, terwijl in de deuropening van een aangrenzende ruimte de nuntius en ambassadeurs meekeken.⁷⁾ In zijn inleiding tot de partituur geeft Peri informatie over de zangers en instrumentalisten, die aan de uitvoering meewerkten. Daar hij sommigen met name noemt, weten we dat niet alleen musici van naam maar ook amateurs van adel een rol speelden. Peri's opsomming is echter niet volledig: hij vertelt ons slechts wie de rollen van Aminta, Pluto, Dafne en Arcetro zongen. Hij zelf,

zo weten we uit andere bronnen, zong de rol van Orfeo. De zangers werden begeleid door spelers op clavecymbel, chitarone, theorbe en lira grande, waarschijnlijk een gestreken basinstrument. In de partituur zelf wordt een 'triflauto' genoemd, een instrument waarop de herder Tirsi de driestemmige ritomellen gespeeld zou hebben. De instrumentalisten waren overigens aan het gezicht onttrokken: ze zaten 'dentro alla scena', in de toneeldecors. De algehele leiding was waarschijnlijk in handen van Cavalieri.

Zonder de medewerking van leerlingen van zijn concurrent Caccini kon Peri het echter niet stellen. Caccini achtte Peri's muziek niet geschikt voor zijn zangers en schreef zelf andere aria's voor Euridice en enkele gedeeltes voor de Pastore en Ninfa del Coro. Ook de koren *Al canto al ballo*, *Sospirate* en *Poi che gli eterni imperi* verving hij door composities van zijn hand. We vinden ze terug in Caccini's eigen *Euridice*, die hij enige maanden na de huwelijksfeesten publiceerde in een poging de nieuwe 'stile recitativo' op zijn staat van verdiensten te laten bijschrijven. Dat Peri hem al jaren was voorgegaan, verzwijgt hij. Ook de produkties van Cavalieri, zijn andere rivaal in de negentiger jaren, vermeldt hij maar niet. Het jaar 1600 geldt als een mijlpaal in de muziekgeschiedenis. Cavalieri publiceerde zijn *Rappresentatione di anima et di corpo*, Caccini en Peri hun *Euridice*. 1600: een mijlpaal van artistieke rivaliteit.

1981

Een opvoering van Peri's *Euridice* is zonder twijfel moeilijk te volgen, zelfs wanneer men met de Italiaanse taal vertrouwd is. Daar komt bij dat de muziek, die overwegend uit recitatieven bestaat, volkomen afhankelijk is van de tekst, niet alleen in ritme, metrum en accenten, maar ook in de uitdrukking van dat wat gezegd wordt. Zo kan een recitatief functioneel vertellend zijn, maar ook in melodie en samenklanken plotseling uiting geven aan de spanningen en emoties, die de zanger op dat moment beheersen. Gevoelens van vreugde weerklinken in dansachtige zangen en ensembles, melodius en gemakkelijk te verteren, maar grote meeslepende aria's,

zoals we die uit latere opera's kennen, hoeven we bij Peri niet te verwachten; had Peri ze wel geschreven, dan zou hij zijn idealen verloochend hebben. Niet voor niets ontving juist Peri nog tientallen jaren van beroemde Italiaanse komponisten het verzoek de recitatieven voor hun opera's te schrijven.⁸⁾ Een ander probleem voor de toeschouwer is dat de *Euridice*-tekst geen indeling heeft in actes en scenes: de oorspronkelijke, anderhalf tot twee uur durende voorstelling was waarschijnlijk ononderbroken.⁹⁾ Voor het adellijke publiek in 1600, dat waarschijnlijk ook Peri's *Dafne* al had leren kennen, zal dit geen probleem zijn geweest.

Voor een opvoering van een zo tijd- en plaatsgebonden opera als Peri's *Euridice* in Nederland, 381 jaar later, zou een primair rekonstruerende opvatting van het werk haar doel voorbij schieten. Daarom wordt daar waar het spel zich naar de onderwereld verplaatst, een pauze ingelast. Verder worden ter inleiding van het eerste en tweede deel de vijfstemmige Sinfonie ten gehore gebracht, die Cavalieri in 1600 voor zijn *Rappresentatione* componeerde. Of er bij de première van de *Euridice* meer instrumenten zijn gebruikt dan Peri zelf noemt, weten we niet. Wanneer we afgaan op de gangbare praktijk in Florence, lijkt het niet ongepast het door Peri genoemde instrumentarium uit te breiden met orgel, regaal en violone voor de basso continuo, een viool voor de ritomellen aan het begin en het slot van de opera en blokfluiten voor de 'triflauto'-muziek. Uit dit begeleidings-instrumentarium kunnen verschillende ensembles worden gevormd. De voor een bepaalde rol gekozen combinatie blijft gedurende de gehele opera ongewijzigd, dient de afwisseling en maakt de rollen zoveel mogelijk herkenbaar.

Kees Vellekoop

Noten

- 1) *Musique des intermèdes de 'La Pellegrina'*, éd. critique par D.P. Walker (Paris, 1963).
- 2) W.V. Porter, *Peri and Corsi's Dafne: some new discoveries and observations*, in: *Journal of the American Musicological Society* 18 (1965), p.170-196.
- 3) C.V. Palisca, *The first performance of Euridice*, in: *Twenty-fifth anniversary Festschrift* (New York, Queens College, 1964), p.1-23.
- 4) D.P. Walker, *Orpheus the theologian and Renaissance Platonists*, in: *Journal of the Warburg. . . Institutes* 16 (1953), p.100-120.
- 5) F.W. Sternfeld, *The birth of opera: Ovid, Poliziano, and the lieto fine*, in: *Analecta Musicologica* 19 (1979), p.30-51.
- 6) De beschrijving van de decorbouwer zelf, Michelangelo Buonarroti, is opnieuw gepubliceerd door A. Solerti, *Gli albori del melodramma* (Milano, 1904), p.113.
- 7) A. Solerti, *Musica, ballo e drammatica alla Corte Medicea dal 1600 al 1637* (Firenze, 1905), p.25.
- 8) Een volledig overzicht van Peri's werk is te vinden in *The New Grove Dictionary* (London, 1980), artikel *Peri* (p.401-405).
- 9) A. Solerti, *Musica, ballo e drammatica alla Corte Medicea dal 1600 al 1637* (Firenze, 1905), p. 25.

12 Jacopo Peri, in de ogen van zijn tijdgenoten

Peri ontwikkelde een totaal nieuwe stijl, die hij bovendien, zowel in kompositie als in uitvoering, direkt op hoog niveau bracht. Het belang dat wij, als twintigste-eeuwers aan zijn vernieuwing hechten, wijkt alleen door onze afstandelijkheid af van het beeld dat Peri's tijdgenoten schetsen. Laten we daarom hen aan het woord laten:

Marco da Gagliano, *La Dafne* (Firenze, 1608)¹⁾

Na het steeds vaker discussiëren over de door de ouden (= de Grieken) gebruikte manier bij het opvoeren van hun tragedies, hoe ze koren invoerden, of gebruik maakten van zang en waaruit dit ontstond en dergelijke, wijdde Ottavio Rinuccini zich aan het dichten van het verhaal van *Dafne*; Jacopo Corsi, eervoller nagedachtenis, liefhebber van iedere leer en van de muziek in het bijzonder - zodat hij er door alle musici met grote reden de vader van werd genoemd - komponeerde enige aria's op een deel van de tekst. Besloten te zien welk effect deze betoveringen op het toneel hadden, legde hij samen met Ottavio zijn gedachte voor aan Jacopo Peri, zeer ervaren in het kontrapunt en zanger van uiterste voortreffelijkheid. Nadat deze hun bedoeling had gehoord en een deel van de reeds gekomponeerde aria's had goedgekeurd, wijdde hij zich aan het komponeren van de andere, wat Corsi bijzonder behaagde, en, naar aanleiding van een carnavalsavond in 1597, deed hij *Dafne* opvoeren in aanwezigheid van de allervoortreffelijkste Don Giovanni Medici en enige belangrijke edelen van onze stad. Het behagen en de verbazing die dit nieuwe schouwspel verwekte in de geesten van de toehoorders kan men niet onder woorden brengen: het is voldoende, dat het tijdens de vele keren dat het werd verteld, dezelfde bewondering en hetzelfde behagen heeft veroorzaakt. Na dit geslaagde experiment dichtte Rinuccini - zich bewust hoe geschikt het zingen was om ieder soort affekten uit te drukken en dat het, zoals misschien door velen zou worden gemeend, geen afkeer veroorzaakte maar geloofwaardig genoeg - de *Euridice*, wat meer uitwijdend in de redeneringen. Nadat Corsi het vervolgens gehoord had en hem het verhaal en de stijl waren bevallen, besloot hij het ten tonele te laten verschijnen bij het huwelijk van de Regina Cristianissima (= Maria de Medici). Toen ontdekte Jacopo Peri die kunstige manier van zingend vertellen, die heel Italië bewondert: ik zal me niet vermoeien met haar te prijzen, omdat er niemand is die haar geen oneindige lof toezwaait en er geen muzikliefhebber is die niet altijd de

zangen van Orpheus in gedachten heeft. Ik zal wel zeggen dat wie hem niet zelf zijn aria's heeft horen zingen niet volledig hun voornaamheid en kracht kan begrijpen, omdat hij hun een zo geschikte gratie verleent en zozeer in een ander het effect van de woorden inprent, dat er een dwang is te wenen of zich te verheugen, zoals hij wil.

Filippo Vitali, *L'Aretusa* (Rome, 1620).
Uit het voorwoord.²⁾

Deze manier van zingen kan men met reden nieuw noemen, daar zij weinig jaren geleden in Florence ontstond uit het edele denkbeeld van Ottavio Rinuccini, die - door de Muzen als enige bemind en begiftigd met een bijzondere gave in het uitdrukken van de affekten - zou hebben gewild dat het zingen veeleer kracht aan zijn gedichten zou toevoegen dan hun die ontnemen; en besprekend met wijlen Jacopo Corsi - maecenas van alle deugden en zeer kundig in muziek - hoe te realiseren zou zijn dat de muziek niet alleen niet het verstaan van de woorden niet zou belemmeren, maar ook nuttig zou zijn om beter en levendiger hun betekenis en gedachte uit te drukken, hebben zij, na Jacopo Peri en Giulio Caccini bij zich geroepen te hebben - voortreffelijkste meesters in zang en kontrapunt - uiteindelijk zoveel ontworpen, dat ze meenden de manier ervan gevonden te hebben; ze hebben zich niet vergist, want het verhaal van *Dafne*, gedicht van genoemde Ottavio, gereciteerd in deze nieuwe stijl in Florence bij Jacopo Corsi thuis, in aanwezigheid van kardinaal Dal Monte e Montaldo en de groothertog en groothertogin van Toscane, behaagde allen zodanig, dat ze hen stomverbaasd achterliet. Deze nieuwe stijl zou in schoonheid aanmerkelijk toenemen in de *Euridice*, werk van dezelfde kunstenaars, en in de *Arianna* van Claudio Monteverdi.

Pietro Bardi, *Brief aan G.B. Doni* (16-12-1634)³⁾

Toen was ook Jacopo Peri in Florence, die als eerste leerling van Cristofano Malvezzi op orgel en toetsinstrumenten speelde en in kontrapunt componeerde met

veel succes, en onder de zangers van die stad stellig voor niemand onderdeed. Met mededinging van Giulio (Caccini) ontdekte deze de invoering van de stile rappresentativo en - een zekere ruwheid en teveel Oudheid vermijdend, die men in de muziek van (Vincenzo) Galilei waarnam - verzachtte hij samen met Giulio deze stijl en zij hebben hem geschikt gemaakt om op zeldzame wijze de affekten te bewegen, zoals in de loop van de tijd door allerlei anderen gedaan zou worden. Hierdoor verkregen zij de titel van eerste zangers en van uitvinders van deze manier van komponeren en zingen. Peri had meer wetenschap en verwierf grote roem, nadat hij de manier had gevonden om, met het zoeken van weinig snaren en met een nauwgezette ijver, het gewone spreken te imiteren. Giulio had meer bekoorlijkheid in zijn vondsten.

Giovanni Battista Doni, *Trattato della musica scenica* (Florence, 1635-1639)⁴⁾

Maar concurrent en mededinger van Caccini in de recitatiefstijl was de Florentijn Jacopo Peri - ook hij ervaren komponist en beroemd zanger en op het toetsinstrument leerling van Cristofano Malvezzi - die zich eveneens aan het ontwikkelen van deze stijl heeft gewijd en daarin wonderbaarlijk is geslaagd en er de grootste lof mee oogstte.

Monteverdi zoekt meer de dissonanten en Peri gaat weinig uit van de gangbare regels. In het werk van Giulio Romano (=Caccini) merkt men een grotere afwisseling van gedachten op; maar bij dat van Peri edeler gedachten en een, zou ik zeggen, meer tragische stijl, zoals de ander meer de komische kant uitgaat en meer versierd is en deze eenvoudiger is en waardiger.

Severo Bonini, *Discorsi e regole sopra la musica* (Florence, ca. 1650)

Ik heb willen zeggen dat de zanger met élan en imitatie van de betekenis de woorden overbrengt van de vertelling, die van een bepaald genre, geschiedenis of spel moet

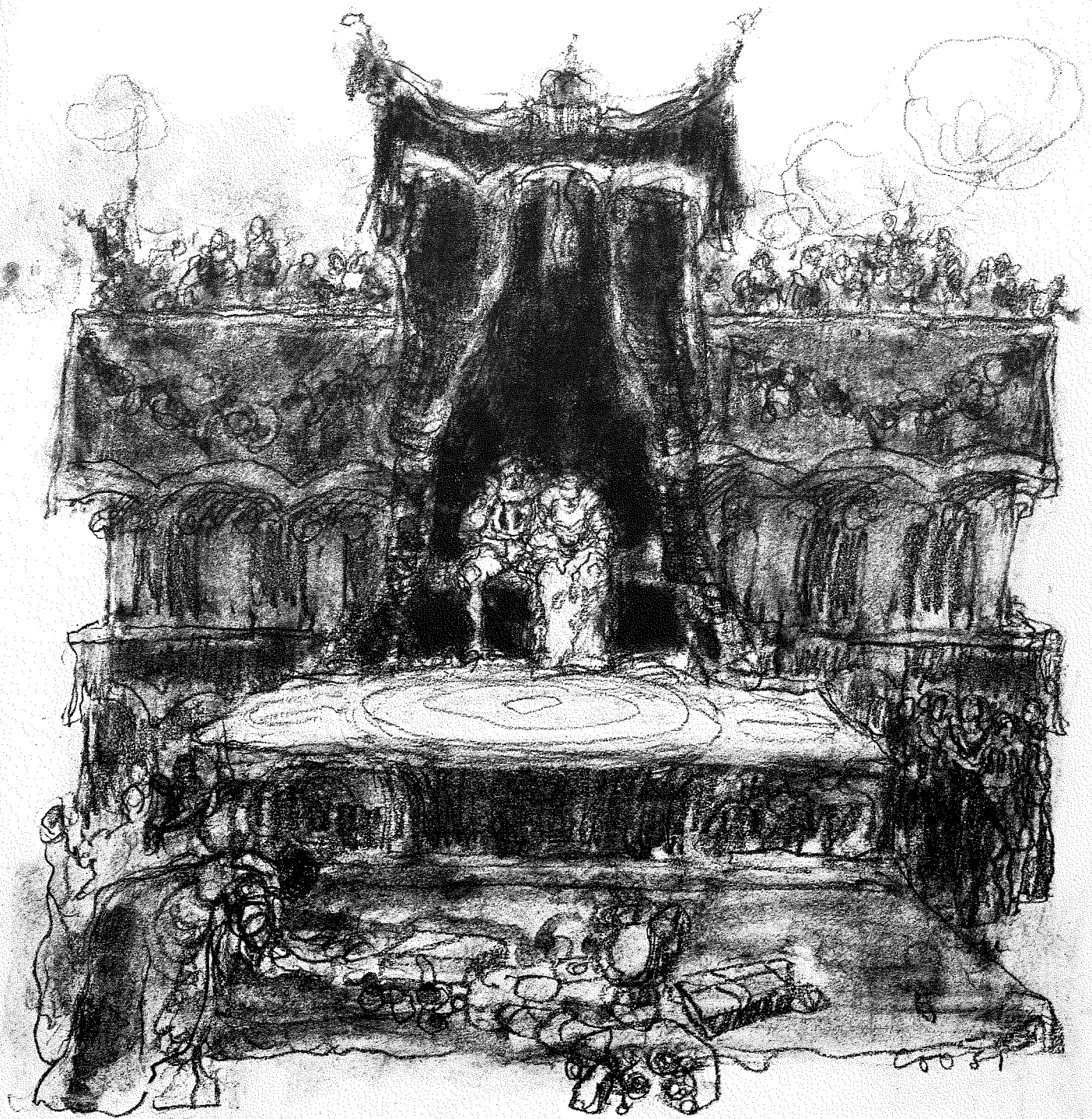
zijn, muzikaal in vers of metrum gekomponeed door dichter en musicus, die uitstekend is in name de recitatiefstijl, zodat het subjezt, dat is de toehoorder, beter kan beschikken over verschillende hartstochten, zoals de Florentijn Jacopo Peri, bijgenaamd "il Zazzerino", deed toen hij op de podia van de Hoogheden van Florence Orpheus speelde. Toen deze de woorden "Funeste piagge, ombrosi oridi campi" zong, door hem in recitatiefstijl gekomponeed, bewoog hij de toeschouwers zodanig tot tranen dat het waarlijk een wonder was; maar niet alleen bij deze gelegenheid, maar altijd wanneer hij huiveringwekkende onderwerpen bezong, zijn specialiteit, bewoog hij plotseling de ogen van de toehoorder tot wenen.

Zanger en zeer geleerd komponist was Jacopo Peri, bijgenaamd "il Zazzerino", van de beste zeden en geboren in onze stad Florence, welke door het zingen van zijn werken - gekomponeed met de hoogste vaardigheid, en met een treurig onderwerp, zijn specialiteit - ieder versteend hart tot gewezen bewogen en overreed zou hebben. En daar heel Italië zijn zoete en toegenegen manier - zijn werken voor één stem - heeft bewonderd, als persoon uniek en zeldzaam door zoveel voortreffelijkheid, leg ik mijn mond het zwijgen op, de pen neerlegend, vrezend mij te vermengen in de oceaen van zijn verdiensten. Alleen dit goede zal ik nog zeggen dat, als hij de allerzoetste in het zingen was en ervaren in de kunst van het komponeren in deze nieuwe stijl, dan was hij verder nog bekoorlijk en vaardig in het spelen van toetsinstrumenten en uniek en bijzonder in het begeleiden van de zang met de middenstemmen.

Kees Vellekoop

Noten

- 1) A. Solerti, *Le origini del melodramma* (Bologna, 1903), p.80-81.
- 2) ibidem, p.96.
- 3) ibidem, p. 145-146.
- 4) Dit traktaat, dat evenals vele andere geschriften van Doni niet tijdens zijn leven in druk verscheen, werd gepubliceerd in Florence, in 1763. De hier vertaalde fragmenten zijn te vinden in band 2, resp. p.24 en 128.
- 5) L.G. Luisi, *Discorsi e regole sopra la musica di Severo Bonini* (Cremona, 1975), resp. p.95-96 en p.109.

Prologo

- La Tragedia -

Io che d'alti sospir vaga, e di pianti
Spars'or di doglia hor di minaccie il volto
Fei ne l'ampi teatri al popol folto
Scolorir di pietà volti, e sembianti.

Non sangue sparso d'innocenti vene
Non ciglia spente di Tiranno insano
Spettacolo infelice al guardo humano
Canto su meste, e lacrimose scene.

Lungi via lungi pur da régij tetti
Simulacri funesti ombre d'affanni
Ecco i mesti cotumi, e i foschi panni
Cangio, e desto ne i cor piu dolci affetti.

Hor s'avverrà, che le cangiate forme
Non senza alto stupor la terra ammiri
Tal ch'ogni alma gentil ch'Apollò inspiri
Del mio novo cammin calpesti l'orme.

Vostro Regina fia cotanto alloro
Qual forse anco non colse Atene, à Roma
Fregio non vil su l'onorata chioma
Fronda Febea fra due corone d'oro.

Tal per voi tomo e con sereno aspetto
Ne' Reali Imenei m'adorno anch'io
E sù corde più liete il canto mio
Tempro al nobile cor dolce diletto.

Mentre Senna Real prepara intanto
Alto diadema, onde il bel crin si fregi
E i manti, e seggi de gl'antichi Regi
Del Traciò Orfeo date l'orecchie al canto.

Proloog

17

- De Tragedie -

Ik, die door diepe zuchten versuft ben, en door tranen
die nu eens van verdriet, dan weer van angst over mijn
wangen lopen,
ik deed in de grootste theaters de gezichten en de blikken
van het samengestroomde volk verbleken en verstarren.

Geen bloed, dat stroomt uit onschuldige aderen,
geen ogen gedooft door een krankzinnige tiran,
geen schouwspel dat droevig is voor het menselijk oog
bezing ik nu op trieste en smartelijke tonelen.

Ver weg, ver ook van het koningspaleis zijn de
noodlottige schimmen, schaduwen van verdriet;
kijk, de trieste toneelattributen en de donkere kleding
verander ik, en ik wek in de harten vriendelijkere
gevoelens.

Eens zal het gebeuren, dat de aarde de veranderde vormen
niet zonder zo'n grote verbijstering zal bekijken
dat iedere toegenegen ziel, die door Apollò wordt
geïnspireerd
van mijn nieuwe weg de sporen zal willen uitwissen.

Uw Koninklijke Hoogheid, maak die laurierkrans,
die misschien Athene of Rome nog niet hadden,
tot een prachtig sieraad op Uw geëerde haar
als de krans van de Zonnegod tussen twee gouden kronen.

Zo keer ik voor U terug en rustig van uiterlijk
tooi ook ik mij voor het koninklijk Huwelijk
en op de vrolijkste snaren zal ik
voor het edele hart mijn lied vermengen met zoete
vreugde.

Terwijl de koninklijke Seine intussen het hoge
diadeem klaarlegt, waarmee het mooie haar wordt omlijst
en tevens de mantels, en de tronen van de oude koningen,
luistert dan naar het lied over Orpheus uit Thracië.

- Pastore del Coro -

Ninfe ch'i bei crin d'oro
Sciogliete liete allo scherzar de' venti
E voi ch'almo tesoro
Dentro chiudete a bei rubini ardenti
E voi ch'all'alba in ciel togliete i vanti
Tutte venite o Pastorelle amanti
E per queste fiorite alme contrade
Risunionin liete voci, e lieti canti.

Oggi à somma beltade
Giunge sommo valor santo Imeneo.
Avventuroso Orfeo
Fortunata Euridice
Pur vi congiunse il ciel, ò di felice.

- Ninfa del Coro -

Raddoppia, e fiamm'e lumi
Al memorabil giorno Febo
ch'il carro d'or rivolgi intorno.

- Pastore del Coro -

E voi celesti Numi
Per l'alto ciel con certo moto erranti
Rivolgete sereni
Di pace, e d'amor pieni
Alle bell'alme i lucidi sembianti.

- Ninfa del Coro -

Vaghe Ninfe amorose
Inghirlandate il crin d'alme viole
Dite liete, e festose
Non vede un simil par d'amanti il Sole.

- Pastore del Coro -

Non vede un simil par d'amanti il Sole.

- Herder van het Koor -

Nimfen, jullie die de mooie gouden haren
vrolijk laten loswaaien in het spel van de wind,
en jullie, die een grote schat
opsluiten bij de mooie schitterende robijnen,
en jullie, die bij de dageraad aan de hemel lofuitingen
halen,
komt allemaal, o lieve herderinnetjes.
En mogen over deze bloeiende wijdse streken
vrolijke stemmen weerklinken en vrolijk gezang.

Vandaag voegt het heilig Huwelijk
de hoogste waardigheid toe aan de hoogste schoonheid.
Gelukkige Orpheus,
gelukkige Euridice,
de hemel verenigde jullie, o gelukkige dag.

- Nimf van het Koor -

Vlammen en stralen worden op de gedenkwaardige dag
verdubbeld
door de God van de Zon
die rondrijdt in zijn gouden wagen.

- Herder van het Koor -

En jullie, hemelse goden,
die door de hoge hemel zwerft met een zekere tred,
wendt de heldere blikken,
screen van vrede en vol liefde
naar deze mooie wezens.

- Nimf van het Koor -

Bekoorlijke, lieve nimfen,
bekranst jullie hoofd met veel violen.
Zingt vrolijk en in vreugde:
Nooit zag de Zon een dergelijk paar minnaars.

- Herder van het Koor -

Nooit zag de Zon....

- Arcetro -

Non vede un simil par d'amanti il Sole.

- *Replica a 5 tutto il coro* -

Non vede un simil par d'amanti il Sole.

- Euridice -

Donne, ch'a miei diletti
Rasserenate sì lo sguardo e'l volto
Che dentro a vostri petti
Tutto rassembra il mio gioir raccolto
Deh come lieta ascolto
I dolci canti, e gl' amorosi detti
d'amor, di cortesia graditi affetti.

- Ninfa del Coro -

Qual in sì rozzo core
Albergha alma sì fera, alma sì dura,
Che di sì bell'amor l'alta ventura
Non colmi di diletto e di dolcezza?

- Aminta -

Credi Ninfa gentile,
Pregio d'ogni bellezza
Che non è fera in bosco, augello in fronda,
O muto pesce in onda
Ch'oggi non formi, e spiri
Dolcissimi d'amor sensi, e sospiri.
Non pur son liete l'alme e lieti i cori
De' vostri dolci amori.

- Euridice -

In mille guise, e mille
Crescon le gioie mie dentro al mio petto,
Mentr'ognuna di voi par che scintilli
Dal bel guardo seren gioia e diletto.
Ma deh, compagn'amate,
Là tra quell'ombre grate
Movian di quel fiorito almo boschetto,
E quivi al suon de' limpidi cristalli
Trarren liete carole, e lieti balli.

- Arcetro (vriend van Orpheus) -

Nooit zag de Zon...

- *Heel het koor herhaalt vijfstemmig* -

Nooit zag de Zon...

- Euridice -

Vrouwen, vrolijkt bij mijn vreugde
je blik en je gezicht zó op,
dat in jullie zelf
heel mijn geluk verzameld lijkt te zijn;
Ach, hoe blij luister ik
naar de aangename gezangen, en de lieflijke dialogen
over liefde, naar de aangename wensen van de
hoffelijkheid.

- Nimf van het Koor -

Welke ziel, zó trots en ongevoelig
huist in een zo rauw hart,
die door het grote geluk van een zo mooie liefde
niet vervuld raakt van vreugde en van zachtheid?

- Aminta -

Geloof me, lieve Nimf,
symbool van alle schoonheid,
dat er geen dier is in het bos, geen vogel in de bomen,
geen stille vis in het water
die vandaag niet voor de liefde
de allerzoetste gevoelens heeft en de allerliefste wensen uit.
Niet zijn alleen de zielen en de harten blij
over Uw gelukkige liefde.

- Euridice -

Op duizend en duizend manieren
groeien zijn vreugdegevoelens in mijn binnenste,
terwijl ieder van jullie, door je lieve
serene blik, lijkt te fonkelen van vreugde en geluk.
Maar ách, lieve vriendinnen,
laten we daar naar de aangename schaduw gaan
van dat mooie, bloemrijke kleine bos,
en daar bij het geluid van heldere kristallen (water)
vrolijke dansen ten uitvoer brengen.

- Coro -

Itene liete pur, noi qui fra tanto
Che sopraggiunga Orfeo
L'ore trapasseren con lieto canto.

Partesi Euridice e Dafne con altre Ninfe del Coro.

- Coro -

*Al canto al ballo all'ombra al prato adorno,
Alle bell'onde, eliete
tutti, o Pastor, correte
Dolce cantando in sì beato giorno.*

- Ninfa del Coro -

Selvaggia Diva e boschereccie Ninfe
Satiri, e voi silvani
Rete lasciate e cani
Venite al suon delle correnti linfe.

- Coro -

Al canto.

- Pastore del Coro -

Bella madre d'amor, dall'alto Coro
Scendi a nostri diletta
E co' bei pargoletti
Fendi le nubi e'l Ciel con l'ali d'oro.

- Coro -

Al canto.

- Altra Ninfa del Coro -

Corrin di puro latte, e rivi, e fiumi
Di mel distilli, e manna
Ogni selvaggia canna
Versate ambrosia
E voi celesti Numi.

- Coro -

Al canto.

- Koor -

Gaat dan in blijdschap; terwijl wij intussen
hier wachten op Orpheus, zullen we
doorgaan met vrolijk gezang.

Euridice en Daphne gaan met andere Nimfen van het Koor weg.

- Koor -

*Naar het gezang, naar de dans, naar de schaduw,
naar de versierde wei,
naar de mooie en vrolijke golven
komt allen snel, o herders,
harmonieus zingend op een zo gelukkige dag.*

- Nimf van het Koor -

Goden van het woud en tot het bos behorende Nimfen,
bosgoden en jullie, bosbewoners,
laat netten en honden achter
en komt bij het geluid van het stromende water.

- Koor -

Naar het gezang...

- Herder van het Koor -

Lieve moeder der Liefde, daal uit het hoge Koor
af naar ons feest
en steek het wolkendek over met
lieve kinderen, en de Hemel met vleugels van goud.

- Koor -

Naar het gezang...

- Andere Nimf van het Koor -

Dat beken en rivieren stromen alleen van melk,
dat van honing en manna
alle wilde riet verzadigd is,
schenkt ambrosijn,
jullie hemelse goden.

- Koor -

Naar het gezang...

- Orfeo -

Antri, ch'a miei lamenti
Rimbombaste dolenti
Amiche piaggie
E voi piante selvaggie
Ch'alle dogliose rime
Piegaste per pietà l'altre cime
Non fia più, nò, che la mia nobil cetra
Con flebil canto à lagrimar v'alletti.
Ineffabil mercede, almi diletti
Amor cortes'oggi al mio piant' impetra.

Ma deh! perche silente
Del bel can'immortal le rot'accese
Per l'eterno cammin tardono il corso?
Sferza, Padre cortese
A'volanti destrier le groppe'l dorso.
Spegni nell'onde omai
Spegni o nascond'i fiammeggianti rai
Bella Madre d'Amor, dall'onde fuora
sorgi, e la notte ombrosa
Di vaga luce scintillando indora
venga, deh venga omai la bella sposa
Tra 'l notturno silentio, e liet'orrori
A temprar tante fiam'e tant'ardori.

- Arcetro -

Sia pur lodato il Ciel, lodato Amore
Che d'allegrezza colmo
Pur nella front'un di ti vidd'il core.

- Orfeo -

O mio fedel, né pur picciola stilla
Agl'occhi tuoi traspare
dell'infinito mare
Che di dolcezza amor nel cuor mi stilla.

- Orpheus -

Grotten, die op mijn klagen
droevig weerklinken,
bevriende stranden
en jullie wilde planten,
die op de smartelijke rijmen
uit medelijden de trotse hoofden buigen,
zorgt, dat mijn prachtige cither
nooit meer met een klagend lied jullie verlokt tot tranen.
Een onuitsprekelijke genade, de hoogste vreugde
smeekt de vriendelijke Amor vandaag af over mijn
geklaag.

Maar ach! Waarom vertragen zo stil
van de grote onsterfelijke wagen de wielen,
aangedreven door de eeuwige loop, hun gang?
Leg de zweep, o vriendelijke Vader,
over de rug en de flank van de gevleugelde paarden.
Doof nu in de golven
doof of verberg de vlamme stralen.
Lieve Moeder der Liefde, uit de golven
kom je omhoog en de schimmige nacht
verguldt je flonkerend met een zacht licht.
Moge zij komen, laat dan nu de mooie bruid komen
temidden van de nachtelijke stilte en de opwindende
angst
om zoveel vlammen en zoveel vuren te temperen.

- Arcetro -

Geprezen zij de Hemel, geprezen zij de Liefde
moge ik ééns in je gezicht je gemoed
op het toppunt van vrolijkheid zien.

- Orpheus -

O mijn trouwe vriend, dat zelfs geen kleine druppel
in jouw ogen doorschijnt
van de oneindige zee,
die van zoetheid de liefde in mijn hart doet sijpelen.

- Arcetro -

Hor non ti riede in mente
Quando fra tante pene
lo ti dicea sovente:
Armat' il cor di generosa spene
Ch'è de' fedeli amanti
non ponno al fin delle donzelle i cuori
Sentir senza pietà le voci e i pianti.
Ecco ch' ai tuoi dolori
Pur s'ammoliro al fine
Del disdegnoso cor gl'aspri rigori.

- Orfeo -

Ben conosc'hor che tra pungenti spine
Tue dolcissime rose,
Amor, serbi nascone
Or veggio, e sento
che per fame gioir ne dai tormento.

*Tirsi Viene in scena sonando la presente Zinfonia
con un Triflauto, e canta la seguente stanza;
salutando Orfeo di poi s'accompagna con gli altri
del Coro, e con tale strumento fu sonata.*

Nel pur ardor della più bella stella
Aurea facella
di bel foc'accendi
E qui discendi
Su l'aurate plume
Giocondo Nume,
E di celeste fiamma
L'anime infiamma.

Lieto Imeneo d'alta dolcezza un nembo
Trabocca in grembo a fortunati amanti
E tra bei canti di soavi amori
Sveglia nei cori
Una dolce aura un riso
Di Paradiso.

- Arcetro -

Nu herinner je je niet meer
dat onder zoveel pijnen
men het volgende tot je zei:
"Wapen je hart met een edele hoop
want de stemmen en klachten
van de trouwe minnaars kunnen de harten
van de jonge vrouwen uiteindelijk niet aanhoren
zonder ontroerd te zijn".
Kijk, bij jouw verdriet
worden uiteindelijk toch de harde en strenge gevoelens
van een kil hart vertederd.

- Orpheus -

Ik weet nu goed, dat je tussen scherpe dorens
je allerheerlijkste rozen
in het verborgene bewaart, o Liefde.
Nu zie en voel ik,
dat je kwellingen geeft om er vreugde van te maken.

*Tirsi komt op het toneel, deze Symfonie spelend op een
'Triflauto' (driefluit), en zingt de volgende strofe; na Orpheus
begroet te hebben, voegt hij zich vervolgens bij het Koor;
en op een dergelijk instrument werd het gespeeld.*

In de heldere stralen van de mooiste ster
ontsteek, o Dageraad, een fakkel
van mooi vuur
en daal hier neer
op de goudglanzende vleugels,
glimlachende Godheid,
en zet de harten in vlam
met een hemelse gloed.

Een gelukkig Huwelijk stort een wolk van vreugde
in de schoot van gelukkige minnaars
en onder mooie gezangen over zoete liefdesgevoelens
wekt in de Koren
een zachte bries
een paradijselijke lach.

- Arcetro -

Deh, come ogni bifolco ogni Pastore
A tuoi lieti Imenei
Scopr' il piacer ch' entro racchiud' il core.

- Tirsi -

Del tuo beato amor gl' alti contenti
Crescano ogn' or come per pioggia suole
Londa gonfiar de rapidi torrenti.

- Orfeo -

E per te Tirsi mio rimeni il Sole
Sempre le notte, ei di lieti, e ridenti.

Dafne ritorna in Scena Sola

- Dafne -

Lassa, che di spavento
E di pietate
Gelami il cor nel seno!
Miserabil beltate,
Com' in un punto, ohime, venisti meno!
Hai! che lampo, o baleno
In notturno seren ben ratto fugge
Ma più rapida l' ale
Affretta humana vita al di fatale.

- Arcetro -

Oime, che fia giamai?
Pur or tutta gioiosa
Al fonte degl' allor costei lasciai!

- Dafne -

O giorno pien d' angoscia, e pien di guai!

- Orfeo -

Qual così ria novella
Turba il tuo bel sembiante
In così lieto di, gentil donzella?

- Arcetro -

Ach, hoe iedere boer en iedere Herder
op jouw gelukkige Bruiloft
de vreugde ontdekt, die opgesloten ligt in je hart.

- Tirsi -

Dat van jouw gelukkige liefde je diepe tevredenheid
ieder uur mag groeien, zoals de regen
gewoonlijk de zee opblaast met snelle stromen.

- Orpheus -

En moge, mijn Tirsi, de Zon
steeds je nachten en je vrolijke en gelukkige dagen
begeleiden.

Daphne keert alleen terug op het toneel.

- Daphne -

Ach wee, van schrik
en van medelijden
versteende mijn hart in mijn borst.
Ongelukkige schoonheid,
als op hetzelfde ogenblik, ach, verloor je het bewustzijn!
Ach, hoe snel vlucht bliksem of weerlicht
in de serene nacht,
maar met nog sneller vleugel
spoedt het menselijk leven zich naar de fatale dag.

- Arcetro -

Mijn hemel, wat gebeurt er toch?
Nog maar net verliet ik haar
heel vrolijk bij de laurierbron.

- Daphne -

O dag, vol van angst en moeilijkheden!

- Orpheus -

Welk zo slecht bericht
verontrust je mooie gezicht
op een zo vrolijke dag, lieve jongedame?

- Dafne -

O del gran Febo, e delle sacre Dive
Pregio sovran' di queste selve onore
Non chieder la cagion del mio dolore.

- Orfeo -

Ninfa, deh sia contenta
Ridir perche t'affanni
Che taciuto martir troppo tormenta.

- Dafne -

Com'esser può gia mai
Ch'io narri, e ch'io riveli
Sì miserabil caso? ò fato, ò Cieli?
Deh! lasciami tacer! troppo il saprai.

- Arcetro -

Di' pur: sovente del timor l'affanno
E' dell'istesso mal men grave assai.

- Dafne -

Troppo più del timor fia grave il danno.

- Orfeo -

Ah! non sospender più l'alma turbata!

- Dafne -

Per quel vago boschetto
Ove rigando i fiori
Lento trascorre il fonte degl' allori
Prende dolce diletto
con le compagne sue la bella sposa.
chi violetta, o rosa
per far ghirland'al crine
toglie dal prato, o dall'acute spine.
e qual posand'il fianco
su la fiorita sponda
dolce cantava, al mormorar dell'onda.
Ma la bella Euridice
movea danzando il piè sul verde prato
Quand'ahi ria sorte acerba

- Daphne -

O aan de grote Zonnegod en aan de heilige godinnen
de hoogste eer en eer aan deze wouden,
vraag niet naar de reden van mijn verdriet.

- Orpheus -

Nimf, wees dan zo goed
te vertellen, waarom je verontrust bent
want verzwegen leed kwelt te veel.

- Daphne -

Hoe kan het ook bestaan
dat ik een zo ellendig voorval
vertel en openbaar maak? O lot, o hemel,
Ach, laat me zwijgen! Al te snel zul je het weten.

- Arcetro -

Zeg het dan; vaak is de angst om bang te zijn
veel minder dan het kwaad zelf.

- Daphne -

Veel erger dan de angst is het verlies.

- Orpheus -

Ach, laat een opgewonden mens niet langer in spanning!

- Daphne -

In dat lieflijke kleine bos
waar, al bloemen besproeiend
langzaam de laurierbron stroomt,
vermaakte zich
met haar vriendinnen de mooie bruid.
Violen en rozen
om hoofdkransen van te maken
plukte de één in de wei of uit de scherpe dorens.
Een ander, die lag
op de bloeiende oever
zong zacht bij het mompelende water.
Maar de mooie Euridice
zette al dansend haar voet in de groene wei
en plotseling, ach boosaardig en bitter lot,

Angue crudo, e spietato
 Che celato giacea tra fiori, e l'erba
 Punsele il piè con sì maligno dente
 Ch'impalidi repente
 Come raggio di Sol che nube adombri
 E dal profondo core
 Con un sospir mortale
 Si spaventoso ohimè sospinse fuore
 Che quasi avesse l'ale
 giunse ogni Ninfa al doloroso suono
 Et ella in abbandono
 Tutta lasciossi all'or nell'altrui braccia
 Spargea il bel volto, e le dorate chiome
 Un sudor viè più fredd'assai che giaccio:
 Indi s'udio'l tuo nome
 Tra le labbra sonar fredd'è tremanti
 E volti gl'occhi al cielo
 Scolorito il bel volto, e i bei sembianti
 Restò tanta bellezza immobil gielo.

- Arcetro -

Che narri! ohimè che sento!
 Misera Ninfa, e più misero amante!
 Spettacol di miseria e di tormento!

- Orfeo -

Non piango e non sospiro
 O mia cara Euridice
 Ché sospirar, ché lacrimar non posso,
 Cadavero infelice,
 O mio core, o mia speme, ò pace, o vita.
 Oime! chi mi t'ha tolto
 Chi mi t'ha tolto? ohime! dove sei gita?
 tosto vedrai ch'invano
 non chiamasti morendo il tuo consorte
 non son, non son lontano
 io vengo, o cara vita, o cara morte.

een slang, wreed en onbarmhartig
 die verborgen lag tussen bloemen en gras,
 beet in haar voet met zo'n giftige tand
 dat zij plotseling verbleekte
 als een zonnestraal, die een wolk verduistert
 en diep vanuit haar hart
 slaakte zij een laatste zucht,
 ach, zo angstaanjagend
 dat zij als op vleugels
 iedere Nimf naar de kroon stak in smartelijke klank.
 En zij dan
 zonk in andere armen
 en over het mooie gezicht en haar gouden haren
 verspreidde zich een zweet, veel kouder dan ijs.
 Dan hoor ik jouw naam
 tussen de koude en trillende lippen klinken
 en haar ogen gewend naar de hemel,
 met het mooie gezicht verbleekt en de mooie
 gelaatstrekken,
 stokte zoveel schoonheid als onbeweeglijk ijs.

- Arcetro -

Wat vertel je me, ach, wat hoor ik!
 Ongelukkige Nimf, en nog ongelukkiger minnaar!
 Een schouwspel van ellende en kwelling!

- Orpheus -

Niet huil ik en niet zucht ik
 O mijn lieve Euridice,
 want zuchten, want huilen kan ik niet,
 o ongelukkige dode,
 o mijn hart, o mijn hoop, o vrede, o leven.
 Ach! Wie heeft je van me weggenomen,
 wie heeft je van me weggenomen? Ach, waar ben je heen?
 Spoedig zul je zien, dat je niet tevergeefs
 op je sterfbed je verloofde hebt geroepen,
 ik ben niet ver,
 ik kom, o lief leven, o lieve dood.

- Arcetro -

Ahi mort'invid' è ria,
Così recidi il fior dell'altrui speme
così turbi d'amor gl'almi dilette?
Lasso! ma indarno ai venti
Ove morte n'assal, volan le strida
Fia più senno il seguirlo, acciò non vinto
Da soverchio dolor se stesso uccida.

- Dafne -

Va pur ch'ogni si fa men grave
Ove d'amico fido
Reca conforto il ragionar soave.

Qui Tornano le compagne di Euridice con Aminta

- Ninfa del Coro -

Dunque, e pur ver che scompagnate, e sole
Tomate, o donne mie
Senza la scorta di quel vivo Sole.

- Aminta -

Sconsolati desir, gioie fugaci
O speranze fallaci!
E chi creduto havrebbe
In sì brevo momento
Veder il Sol d'ogni bellezza spento.

- Ninfa -

Bel dì ch'in sul mattin si lieto apristi
Deh com'avanti sera
Nube di duol l'adombr'oscura, e nera!
O gioie o risi, o canti
Fatti querele, e pianti.

- Arcetro -

Ach, jaloerse en schuldige dood,
zo pluk je de bloem van andermans hoop,
zo verstoort je de heerlijke vreugden van de liefde.
Helaas! Maar tevergeefs laat op de winden
mijn gejammer zich meevoeren naar daar, waar de dood
niet aanvalt.
Het is verstandig hem (Orpheus) in het oog te houden,
opdat hij,
overwonnen door overmatig verdriet, zichzelf niet doodt.

- Daphne -

Ga dan, omdat ieder verdriet draaglijker wordt
waar met vriendentrouw
een rustig gesprek troost brengt.

Hier keren de vriendinnen van Euridice terug met Aminta.

- Nimf van het Koor -

Het is dus toch waar, dat jullie niet in haar gezelschap
zijn gebleven
en alleen terugkomen, o vrouwen,
zonder de begeleiding van die levendige Zon.

- Aminta -

Troosteloze wens, vluchtige vreugden,
o bedrieglijke hoop!
En wie zou hebben geloofd
in een zo kort moment
de Zon beroofd te zien van alle schoonheid.

- Nimf van het Koor -

O mooie dag, die in de vroege ochtend zo vriendelijk
begon.
Ach, hoe tegen de avond
een wolk van verdriet, donker en zwart, je overschaduwde!
O vreugden, o gelach, o gezang,
die werden tot klachten en tranen.

- Aminta -

O voi cotanto alteri
Per fior di giovinezza
E voi che di bellezza
Si chiari pregi havete
Mirate donne mie
Quel che voi siete.

- Coro -

Cruda morte! hai, pur potesti
Oscurar si dolci lampi
Sospirate, aure celesti
Lacrimate, o selve, o campi.
Sospirate.

- Risposta del Coro à V. -

Sospirate, aure celesti
Lacrimate, o selve, o campi.

- Ninfa del Coro -

Quel bel volt'almo fiorito
Dove amor suo seggio pose
Pur lasciate scolorito
Senza gigli e senza rose.
Sospirate.

Fiammeggiar di negre ciglia
Ch'ogni stella oscura in prova
Chioma d'or, guancia vermiglia
Contra mort'ohime, che giova?
Sospirate.

S'appennin nevoso il tergo
Spira giel che l'onde affrena
Lieto foco in chiuso albergo
Dolce april per noi rimena.
Sospirate.

- Aminta -

O jullie, zo trots
door de bloem der jeugd
en jullie, die van schoonheid
zo'n duidelijk bewijs hebt.
Kijkt, vrouwen,
naar wat jullie zijn.

- Koor -

Wrede dood! Ach, hoe kon je
zo'n zacht licht verdonkeren.
Zucht, hemelse bries;
huilt, o bossen, o velden.
Zucht.

- Antwoord van het vijfstemmige koor -

Zucht, hemelse bries
huilt, o bossen, o velden.

- Nimf van het Koor -

Dat mooie gezicht met prachtige bloemen omgeven,
waar liefde bezit van nam,
liet je kleurloos achter
zonder lelies en zonder rozen.
Zucht.

Vlammende zwarte ogen
die iedere ster in wedstrijd verduisteren
Gouden haar, rode wangen
ach, wat helpt het tegen de dood?
Zucht.

Als op de besneeuwde Appennijnse bergrug
de vorst ademt die het water remt
brengt de zachte april voor ons
een heerlijke warmte in de dichte woning.
Zucht.

Quando a rai del Sol cocenti
 Par ch'il Ciel s'infiammi, e'l mondo
 Fresco rio d'onde lucenti
 Toma il di lieto, e giocondo.
Sospirate.

Spoglia si di fiamma, e tosco
 Forte carne empio serpente
 Ben si placa in selva o'in bosco
 Fier leon nell'ira ardente.
Sospirate.

- Due Ninfe e un Pastore del Coro -
 Ben Nocchier costante, e forte
 Fa schemir marino sdegno
 Ahi, fuggir colpo di morte
 già non val mortal ingegno.
Sospirate.

Torna Arcetro, e dice.
 Se fato invido, e rio
 Di queste amate piagge à spent' il sole
 Donne, ne riconsole
 Che per celeste aita
 Il nobile Pastor rimaso, e in vita!

- Coro -
 Benigno don degl' immortali Dei
 Se vive pur da tanta angoscia oppresso.
 Ma tu perche non sei
 In sì grand'uopo al caro amico appresso?

- Arcetro -
 Con frettoloso passo
 come tu sai dietro li tenni,
 or quando da lungi'l viddi,
 che dolente, e lasso
 Sen gia com'huom d'ognallegrezz'in bando
 Il cors'alquant'allento
 Pur tuttavia da lungi
 Tenend'al suo cammin lo sguard' intento.

Wanneer bij de hete zonnestrallen
 het lijkt of de hemel vlam vat en de aarde,
 en de frisse rivier van verblindend water is,
 keert de blije en vrolijke dag.
Zucht.

Een slang met vlammende huid,
 vol met een sterk rood vergif
 rust in het bos of in het woud
 als een trotse leeuw in brandende toom.
Zucht.

- Twee Nimfen en een Herder van het Koor -
 Een goede stuurman, standvastig en sterk,
 spot met de toom van de zee.
 Ach, het ontvluchten van de genadeslag
 heeft nu voor een sterfelijke geest geen zin.
Zucht.

Arcetro keert terug en zegt:
 Als het jaloerse en ongunstige lot
 van deze geliefde stranden de zon heeft gedooft,
 vrouwen, dan troost je ermee
 dat door hemelse hulp
 de edelmoedige Herder in leven is gebleven!

- Koor -
 Het is een welwillende gave van de onsterfelijke goden
 als hij dan leeft, bedrukt door zoveel angst.
 Maar jij, waarom ben je niet
 daarna je beste vriend tot zo grote steun?

- Arcetro -
 Met haastige tred
 zoals je weet ging ik hem achterna,
 en toen ik hem van verre zag,
 ach, hoe verdrietig en vermoeid
 was zijn gemoed als een man verlaten van alle vrolijkheid,
 toen vertraagde ik enigszins mijn tempo
 terwijl ik toch nog uit de verte
 mijn blik gericht hield op zijn gang.

Et ecco al loco ei giunge
 Dove fe morte il memorabil danno
 Ivi con tanto affanno
 Si dolenti sospir dal cor gl'uscuro,
 che le fere, e le piante, e l'erbe e i fiori
 Sospirar seco e lamentar s'udiro
 Et egli: "ò fere ò piante ò fronde, ò fiori
 Qual di voi per pietà m'addita il loco
 Dove ghiaccio divenne il mio bel foco?"
 E come pors' il caso ò voll' il fato
 Girando intorno le dolenti ciglia
 Scorse sul verde prato
 Del bel sangue di lei l'erba vermiglia.

- Dafne -

Ahi miserabil vista, ahi fato acerbo!

- Arcetro -

Sovra il sanguigno smalto
 Immobilmente affisse
 le lagrimose luci e'l volto esangue
 Indi tremando disse:
 "ò sangue, ò caro sangue
 Del mio ricco tesoro misero avanzo
 Dhe co miei baci insieme
 Prendi dell'alma ancor quest'aur'estreme."
 E quasi ei fosse d'insensata pietra
 Cadde sul'erba.
 E quivi non dirò fonti, ò rivi
 Ma di lacrime amare
 Da quegl'occhi sgorgar pareva un mare.

- Coro -

Ma tu perché tardavi a darle aita?

En kijk, de plaats bereikte hij
 waar het gedenkwaardige ongeluk de dood bracht
 en waar met zoveel verdriet
 zo droeve zuchten zijn hart verlieten,
 dat men de dieren en de planten, het gras en de bloemen
 met hem hoorde zuchten en hoorde klagen.
 En hij zei: "O dieren, o planten, o groen, o bloemen
 wie van jullie wijst me uit medeleven de plaats,
 waar tot ijs werd mijn mooie vuur?"
 Of het toeval het liet gebeuren ofwel het lot zo beschikte:
 terwijl hij zijn droeve ogen liet ronddwalen
 ontdekte hij in de groene wei
 het door haar bloed roodgeworden gras.

- Daphne -

Ach, wat een vreselijk gezicht, ach, wat een bitter lot.

- Arcetro -

Over de bloedige, groene vlakte
 wendde hij onbeweeglijk
 zijn betraande blik en zijn bloedeloos gezicht.
 Vervolgens zei hij met trillende stem:
 "O bloed, o bemind bloed,
 van mijn grote schat een ongelukkig overblijfsel.
 Ach, met mijn kussen samen
 neem van deze ziel nog deze laatste zuchten".
 En alsof hij was van ongevoelig steen
 viel hij neer in het gras.
 En daar scheen - ik zeg geen bronnen of rivieren -
 maar van bittere tranen
 uit die ogen op te wellen een zee.

- Koor -

Maar jij, waarom aarzelde je zo hem hulp te bieden?

- Coro -

Se de' boschi i verdi onori
 Raggirar su nudi campi
 Fa stridor d'orrido verno
 Sorgon anco, e frond'e fiori
 Appressand'i dolci lampi
 della luce il carro eterno.

S'al soffiâr d'austro nemboso
 Crolla in mar gli scogli alteri
 L'onda torbida spumante
 Dolce increspa il tergo ondoso
 Sciolti i nembî oscuri e feri
 Aura tremola, e vagante.

Al rotar del Ciel superno
 Non pur l'aer, e'l foco intorno
 Ma si volge il tutto in giro
 Non è il ben, ne'l pianto eterno
 Come'or sorge'or cade il giorno
 Regna qui gioia, e martiro.

- Pastor del Coro -

Poi che dal bel sereno
 In queste piaggie humil tra noi mortali
 scendon li Dei pietosi à nostri mali
 pria che Febo nascondi, a Teti in seno
 i rai lucenti, e chiari,
 al tempio, a sacri altari
 andian devoti, e con celeste zelo
 alziam le voci e'l cor cantando al cielo.

Finito questo a V. il Coro si parte, e la Scena si muta in Inferno.

Alziam le voci e'l cor cantando al cielo.

- Koor -

Als de groene sappen van de bossen
 de intense koude van de afgrijselijke winter
 doet rondzwerven over de naakte velden,
 komen de bladeren en de bloemen al op
 groeiend naar de zachte stralen,
 naar de eeuwige wagen van het licht.

Als bij het waaien van de wolkenbrengende zuidenwind
 in zee de trotse klippen
 instorten door het borrelende, spattende water,
 wordt zacht de golvende zeerug geplooid
 en worden de donkere en woeste wolken uiteengeslagen
 door de trillende en flardende dageraad.

Bij het ronddraaien van de hoge hemel
 wordt niet alleen de lucht en het vuur
 eromheen, maar het hele heelal in het rond bewogen.
 Niet is het goede en niet is het eeuwige geweest
 als de dag die nu opkomt en dan ondergaat.
 Hier heerst vreugde, maar tevens pijn.

- Herder van het Koor -

Wanneer uit de mooie blauwe hemel
 op deze nederige stranden onder ons, stervelingen
 de barmhartige Goden neerdalen naar onze zondigheden,
 en voordat de Zonnegod bij Thetis in de schoot
 de lichtende en heldere stralen verbergt,
 laten we dan in vroomheid gaan
 naar tempel en heilige altaren
 en laten we met goddelijke ijver onze stemmen
 verheffen en ons hart
 al zingende richten naar de hemel

*Wanneer dit vijfstemmige koor geëindigd is, gaat het koor af en
 op het toneel verschijnt het decor van de Hel.*

Laten we de stemmen en ons hart al zingende
 naar de hemel verheffen.

- Arcetro -

Io che pensato havea di starmi ascoso
 Fin che l'aspro dolor sfogasse alquanto
 Quando sul prat'erboso
 cader lo viddi e crescer pianto a pianto
 Mossi per sollevarlo.
 O meraviglia!
 Et ecco un lamp'ardente
 Dell'alto ciel mi saettò le ciglia.
 All'or gl'occhi repente
 Rivolsi al folgorar del nuovo lume
 E sovr'human costume
 Entro bel carro di zaffir lucente
 Donna viddi celeste al cui sembante
 Si coloriv' il ciel di luce, e d'oro.
 Avvinte al carro avante
 Spargeam le piume candidette
 e snelle due colombe gemelle
 E qual le nubi fende
 Cigno che d'alto alle bell'onde descende
 Tal con obliqui giri
 Lente calando la fermiaro il volo
 Ove tra rei martiri
 Lo sconcolato Amante
 Premea con guancia lacrimoso il suolo
 Ivi dal carro scese
 L'altera Donna, e con sembante umano
 Candida man per sollevarlo stese.
 Al celeste soccorso
 la destra ei prese e fe sereno il viso,
 Io di sì lieto avviso
 Per rallegrarv'l cor mi died'al corso.

- Pastor del Coro -

A te qual tu ti sia degl'alti Numi,
 ch'al nobile pastor recaste aita
 mentr'avran queste membra, e spirt'e vita
 Canteren lodi ogn'or tra incensi, e fumi.

- Arcetro -

Ik die had gedacht op de achtergrond te blijven
 totdat het bittere verdriet iets vervaagd zou zijn
 toen ik hem in de wei vol gras
 vallen zag en zijn verdriet zag groeien,
 toen bewoog ik me om hem op te beuren.
 O wonder!
 En zie, een brandend licht
 uit de hemel stak in mijn ogen.
 Dan plotseling wendde ik mijn blik
 naar het bliksemen van het nieuwe licht
 en op bovennatuurlijke wijze
 zag ik in een prachtige wagen van lichtend saffier
 een hemelse vrouw, bij wier aanschouwen
 de hemel kleurde in licht en in goud.
 Gebonden vóór op de wagen
 spreidden hun sneeuw witte en slanke veren
 twee identieke duiven
 en zoals de wolken klooft
 de zwaan die van hoog naar het mooie water daalt,
 zo stopten zij daar,
 langzaam afdalend in schuine cirkels, hun vlucht
 waar onder enorme kwellingen
 de troosteloze minnaar
 met betraande wang de aarde raakte.
 Daar steeg uit de wagen
 de waardige Vrouw, en als een mens
 strekte zij haar sneeuw witte hand om hem te doen staan.
 Bij deze hemelse hulp
 greep hij haar rechterhand en verhelderde zijn gezicht;
 en ik, bij een zo gelukkig toneel
 begon te rennen om uw hart te verblijden.

- Herder van het Koor -

Voor jou, wie je ook bent van de hemelse goden,
 die de edelmoedige herder te hulp kwam,
 zolang we onze ledematen hebben, onze geest en ons
 leven
 zullen we op ieder uur tussen wierook en damp
 lofliederen zingen.

Venere, e Orfeo

- Venere -

Scorto da immortal guida
Arma di spene e di fortezza l'alma
ch'avrai di morte ancor
trionfo, e palma.

- Orfeo -

O Dea Madre d'Amor, figlia'l gran Giove
Che tra contante pene
Ravvivi'l cor con si soave speme
Dove mi scorgi, dove
Rivedro quelle luci alm'e serene?

- Venere -

L'oscuro varc'onde sian giunti a queste
rive pallid'e meste
Occhio non vid'ancor d'alcun mortale.
Rimira intorno, e vedi
gl'oscuri campi, è la Città fatale
Del Re che sovra l'ombre ha scetro, e regno.
Sciogli'l tuo nobil canto
Al suon dell'aureo legno.
Quanto morte l'ha tolto ivi dimora.
Prega sospira, e plora;
fors'avverrà che quel soave pianto
che moss'a il ciel pieghi l'Inferno ancora.

Venere si parte, e lascia Orfeo nell'Inferno

- Orfeo -

Funeste piagge, ombrosi orridi campi
che di stelle'o di Sole
Non vedeste già mai scintill'ò lampi
Rimbombate dolenti
al suon dell'angosciose mie parole
Mentre con mesti accenti
Il perduto mio ben con voi sospiro

Venus en Orpheus.

- Venus -

Wapen, begeleid door de onsterfelijke gids
met hoop en met kracht je ziel
die over de dood nog
zal zegevieren en triomferen.

- Orpheus -

O godin, moeder van de Liefde, dochter van de grote
Zeus.
Dat je mijn hart onder zoveel pijnen
doet herleven met zo'n zoete hoop.
Waar leid je me heen, waar
zal ik die heldere en zachte blik weerzien.

- Venus -

De donkere gang, die we hebben bereikt
op deze bleke en treurige oevers
zag nog geen stervelingenoo.
Kijk om je heen en zie
de sombere velden, daar is de fatale Stad
van de Koning, die de scepter zwaait over de schaduwen
en hun rijk bestuurt.
Hef je prachtige lied aan
bij de klank van het gouden instrument.
Alwat de dood je heeft ontnomen, woont hier.
Bid, zucht en huil;
misschien zal het gebeuren, dat het zachte gehuil
dat de hemel heeft bewogen, ook de hel ontroert.

Venus gaat weg en laat Orpheus in de Hel achter.

- Orpheus -

Noodlottige stranden, gruwelijke schimmenrijke velden,
jullie, die nooit van edelstenen of van de Zon
vonken of stralen zagen,
weerklinkt droevig
bij de klank van mijn angstige woorden
terwijl ik met treurige stem
mijn verloren bezit met jullie betreur.

E voi, dhe per pietà del mio martiro
 Che nel misero cor dimora eterno
Lacrimate al mio pianto, ombre d'inferno.

Ohime, Ohime, Che su l'aurora
 Giunse all'ocaso il Sol degl'occhi miei.
 Misero, Misero, en su quell'ora
 Che scaldarmi a' bei raggi io mi credei
 Morte spense il bel lume,
 e fredd'e solo
 restai fra'l pianto e'l duolo
 Com'angue suol in fredda spiaggia il verno.
Lacrimate al mio pianto, ombre d'inferno.

E tu, mentr'al ciel piacque
 Luce di questi lumi
 fatti al tuo dipartir fontane, e fiumi
 Che fai per entro i tenebrosi orrori?
 forse t'affliggi, e piagni
 l'acerbo fato e gl'infelici amori.
 Dhe, se scintill'ancora
 ti scalda'l sen di quei sì cari ardori
 senti, mia vita, senti
 Quai pianti e quai lamenti
 Versa'l tuo caro Orfeo dal cor interno.
Lacrimate al mio pianto, ombre d'inferno.

- Plutone -

Ond'e cotanto ardire
 Ch'avanti al dì fatale
 Scend'a miei bassi regni un huom mortale?

- Orfeo -

O degli orridi, e neri campi d'inferno
 O dell'altera Dite
 Eccelso Re
 Ch'alle nud'ombre imperi
 Per impetrar mercede,
 vedovo Amante,
 a questo abisso scuro
 volsi piangendo e lacrimando il piede.

En jullie, ach, uit medelijden met mijn kwelling
 die eeuwig in mijn hart verblijft,
huilt bij mijn tranen, schimmen van de hel.

O wee, o wee, want omstreeks de dageraad
 bereikte de Zon van mijn ogen al de avond.
 Ongelukkige, ongelukkige, en op dat uur
 dat ik geloofde me aan haar mooie stralen te verwarmen
 doofde de dood het mooie licht
 en koud en eenzaam
 bleef ik achter in tranen en in verdriet,
 zoals een slang op het kille strand in de winter.
Huilt bij mijn tranen, schimmen van de hel.

En jij, terwijl aan de hemel behaagde
 het licht van deze stralen
 en nadat bij jouw dood bronnen en beken ontstaan zijn,
 wat doe jij, wat doe jij daar temidden van die duistere
 verschrikkingen?
 Misschien ben je bedroefd en huil je
 over het bittere lot en de ongelukkige liefde.
 Ach, als ze nog vonkt,
 verwarm dan je hart met deze zo dierbare warmte.
 Luister, jij mijn leven, luister
 welke tranen en welke klachten
 je beminde Orpheus uit zijn hart laat komen.
Huilt bij mijn tranen, schimmen van de hel.

- Pluto -

Vanwaar komt die brutaliteit,
 dat vóór de fatale dag
 een sterfelijk mens afdaalt naar mijn diepe rijk?

- Orpheus -

O van angstwekkende en duistere velden der Hel
 hooggeëerde Vorst
 die over de naakte schaduwen regeert.
 Om genade te verkrijgen
 richtte ik, verweduwde Minnaar,
 naar deze duistere kloof
 al huilend en tranen vergietend mijn schreden.

- Plutone -

Si dolci preghi e sì soavi accenti
Non spargeresti invan, se nel mio regno
Impetrasser mercé pianti, ò lamenti.

- Orfeo -

Dhe, se la bella diva
Che par l'acceso monte moss'a fuggirti invan,
ritrosa, e schiva
sempre ti scopri, e giri
Sereni, i rai della celeste fronte
Movat' il tristo suon de' miei sospiri
Vagliami il dolce canto
Di questa nobil cetra
Ch'io ricovri da te l'anima mia
L'alma dhe rendi a questo cor dolente
Rendi a quest'occh'il desiato Sole
A quest'orecchie il suono
rendi delle dolcissime parole
O me raccogli ancora
Tra l'ombre spente, ove 'l mio ben dimora.

- Plutone -

Dentro l'inferral porte
Non lice ad'huom mortal fermar le piante,
Ben di tua dura sorte
Non so qual nuov'affetto
M'intenerisc' il petto
Ma troppo dura legge,
legge scolpita in rigido diamante
Contrast'a preghi tuoi, misero amante.

- Pluto -

Zo zoete smeekbeden en zo mooie woorden
zou je niet tevergeefs verspreiden, als in mijn rijk
gehuil of geklaag genade zouden kunnen kopen.

- Orpheus -

Ach, als de schone godin
die over de brandende berg bewoog om je tevergeefs
te ontvluchten
steeds ingespannen en schuw,
door jou ontdekt wordt en als je
de stralen van je hemelse voorhoofd ontspant
wanneer de trieste klank van mijn zuchten je ontroerd
heeft,
laat dan het gezang van mijn edele cither
het je waard zijn, dat ik van jou mijn geliefde weer
terugkrijg.
Ach, geef aan dit treurende hart zijn ziel terug,
geef aan deze ogen de verlangde Zon terug,
geef aan deze oren de klank
van de allerliefste woorden terug
of neem ook mij op
onder de gedoofde schaduwen, waar mijn beminde
woont.

- Pluto -

Binnen de poort van de hel
mag geen sterveling verblijven;
voor jouw harde lot dan
weet ik niet welk nieuw gevoel
mijn hart vertedert,
maar een heel harde wet,
een wet, gehouwen in sterke en harde steen,
is in strijd met jouw smeekbeden, ongelukkige minnaar.

- Orfeo -

Ahi, che pur d'ogni legge
 Sciolt'è colui che gl'altri affrena, e regge.
 Ma tu del mio dolore
 Scintilla di pietà non senti, hai lasso!
 Ahi lasso e non rammenti
 Come trafiggha amor
 Come tormenti.
 E pur sul monte dell'eterno ardore
 Lagrimasti ancor tu, servo d'amore.
 Ma dhe, se'l pianto mio
 Non può nel duro sen destar pietate,
 rivolgi il guardo a quell'alma beltate
 Che t'accese nel cor sì bel desio.
 Mira signor, dhe mira
 Com'al mio lagrimar dolce sospira
 Tua bella sposa
 e come dolci i lumi
 Rugiadosi di pianto
 a me pur gira.
 Mira signor, dhe mira
 quest'ombre intorno e quest'oscuri Numi
 Come d'alta pietà vint'al mio duolo
 Par che ciascun si strugge e si consumi.

- Proserpina -

O Re, nel cui sembiante
 m'appago sì che'l ciel sereno e chiaro
 con quest'ombre cangiar m'è dolc'e caro,
 Dhe, se gradito amante
 unqua trovaste in questo sen raccolto
 Onda soave all'amorosa sete
 s'al cor libero, e sciolto
 dolci fur queste chiome, e lacci, e rete
 di sì gentil'amante acqueta'l pianto.

- Orpheus -

Ach, dat toch van iedere wet
 ieder ontheven wordt, die anderen beteugelt en regeert.
 Maar jij voelt door mijn verdriet
 geen vonk van medelijden, ach helaas.
 Ach, helaas, je denkt er niet aan
 hoe de liefde kan steken,
 hoe hij kwelt.
 En juist op de berg van de eeuwige gloed
 hilde ook jij, dienaar der liefde.
 Maar ach, als mijn verdriet
 uit het harde hart geen medelijden kan opwekken,
 kijk dan naar die verheven schoonheid
 die in je hart zo'n groot verlangen ontstak.
 Kijk heer, ach kijk
 hoe bij mijn huilen je mooie bruid
 zacht zucht
 en hoe zij haar zachte ogen
 nat van tranen
 naar mij wendt.
 Kijk heer, ach kijk
 naar deze schaduwen hier in het rond en naar deze
 donkere goden
 hoe het lijkt dat, overwonnen door een groot medelijden
 voor mijn smart, iedereen week wordt en wegteert.

- Proserpina -

O Koning, bij het zien van wie
 ik mij zo tevreden voel, dat het mij aangenaam is
 en prettig de heldere en klare hemel met deze schaduwen
 te verwisselen.
 Ach, als je ooit zo'n dierbare liefde
 vond in dit hart gevat
 als zoet water bij verliefde dorst
 als aan je vrije en ongebonden hart
 deze haren en haarversierselen dierbaar waren,
 kalmeer dan de tranen van een zo edele minnaar.

- Orfeo -

A sì soavi preghi
 A sì fervid'amante
 Merced'anco pur nieghi?
 Che fia però se fra tant'alme, e tante
 ried'Euridice a rimirar il sole?
 Rimarran queste piagg'ingnud'e sole
 Ah! che me seco e mille insieme
 Díman teco vedrai
 Nel tuo gran regno
 Sai pur che mortal vita all'or'estreme
 vola più ratta che saett'al segno.

- Plutone -

Dunque dal regn'oscuro
 tomeran l'alm'al Cielo
 et io primiero
 le leggi sprezzero del nostr'impero.

- Caronte -

Sovra l'eccelse stelle
 Giove a talento suo comanda, e regge
 Nettuno il mar corregge
 E muov'a suo voler turbi. e procelle
 tu sol dentro ai confin d'angusta legge
 havrai l'alto governo,
 non libero signor del vast'infemo?

- Plutone -

Romper le proprie leggi è vil'possanza
 Anzi reca sovente, e biasmo, e danno.

- Orfeo -

Ma degl'afflitti consolar l'affanno
 e pur di regio cor gentil'usanza.

- Orpheus -

Weiger je aan zo zoete smeekbeden,
 aan zo'n vurige minnaar
 nog genade te geven?
 Wat geeft het nu, of onder zoveel en zoveel zielen
 Euridice terugkeert om de zon weer te zien?
 Deze stranden zullen verlaten blijven en alleen.
 Ach, dat ik met duizend tesamen
 jou morgen mag zien
 in jouw grote rijk.
 Je weet toch, dat een sterfelijk leven op het allerlaatste uur
 sneller vliegt dan de pijl naar zijn doel.

- Pluto -

Vanuit het donkere rijk
 zullen de zielen naar de Hemel terugkeren
 en ik zal als eerste
 de wetten van ons rijk verbreken.

- Charon -

Boven de hoge sterren
 beveelt Zeus naar believen en regeert;
 Neptunus leidt de zee
 en beweegt op zijn wil stormen en orkanen.
 Jij alleen binnen de grenzen van de strenge wet
 heb jij niet het hoogste gezag, Heer, over de uitgestrekte
 Hel?

- Pluto -

De eigen wetten breken betekent een laffe macht;
 zelfs leidt het vaak tot verachting en schade.

- Orpheus -

Maar van ongelukkigen het verdriet troosten
 is toch van een koninklijk hart een edel gebruik.

- Caronte -

Quanto rimira'l Sol vol gend'intorno
la luminosa face,
al rapido sparir d'un breve giorno
cade morendo,
e fa qua giù ritorno
fa pur leggie, o gran Re
quanto a te piace.

- Plutone -

Trionfi oggi pietà ne' campi inferni,
e sia la gloria e'l vanto
delle lagrime tue del tuo bel canto
O della regia mia ministri eterni
Scorgete voi per entr'all'aer oscuro
l'amator fido, alla sua donn'avante
scendi, gentil'amante,
Scendi lieto, e sicuro
Entro le nostre soglie
E la diletta moglie
teco rimena'l Ciel sereno, e puro.

- Orfeo -

O fortunati miei dolci sospiri
O ben versati pianti
O me, felice sovra gl'altri amanti.

- Deità d'Inferno -

Primo Coro a 4

Poi che gl'eterni imperi
tolto dal ciel saturno
partiro i figli alteri
da quest'orror notturno
alma non tornò mai
dal ciel à dolci rai.

- Charon -

Hoe vaak de zon ook, haar lichtende fakkel
in het rond draaiend,
bij het plotselinge verdwijnen van een korte dag
stervend neervalt
en hier beneden terugkeert,
maak jij dan wetten, o grote vorst,
zoveel als je wil.

- Pluto -

Laat vandaag medelijden op de velden van de hel
zegevieren
en mogen er de glorie zijn en de roem
van jouw tranen, van jouw mooie gezang,
o eeuwige dienaren van mijn paleis.
Leidt de trouwe minnaar
de duisternis binnen naar zijn vrouwe.
Daal af, edele minnaar,
daal af, blij en zeker,
over onze drempel
en leid je geliefde vrouwe
met je naar de heldere en mooie hemel.

- Orpheus -

O mijn gelukkige, zoete zuchten,
o welvergoten tranen
o ik, gelukkiger dan andere minnaars.

- Godheden van de hel -

Eerste Koor in 4 stemmen

Nadat Saturnus de eeuwige rijken
uit de hemel had verwijderd,
vertrokken de verheven zonen
uit de nachtelijke verschrikking
waaruit geen ziel ooit terugkeerde
naar de zachte stralen van de hemel.

Risposta Secondo Coro.

Unqua ne mortal piede
calpestò nostr'arene
che d'impetrar mercede
non nacque al mondo spene
in questo abisso
Dove pietà non punge, e muove.

- Radamanto -

Or di soave plettro
Armato, e d'aurea cetra con lagrimoso metro
Canoro amante impetra che'l ciel riveggha
e viva la sospirata Diva.

Sopra l'aria del Primo Coro.

Si trionfaro in guerra
D'Orfeo la cetra, e i canti,
O figli della terra
L'ardir frenate, e i vanti
Tutti non sete prole
Di lui che regge il Sole.

Sopra il 2. Coro ambedvi, e cori insieme.

Scendere al centr'oscuro
Forse fia facil'opra,
Ma quanto, ah! quanto, e duro
Indi poggiar poi sopra
Sol lice alle grand'alme
Tentar sì dubbie palme.

*Qui torna la siena come prima.**- Arcetro -*

Già del bel carro ardente
Rotan tepidi i rai nel ciel sereno
E già per l'oriente
Sorge l'ombrosa notte e' il dì vien meno
Ne fa ritorno Orfeo
Ne nur di lui novell'anco si sente.

Antwoord van het tweede koor.

Nooit stapte een sterfelijke voet
op onze velden,
daar om genade te verkrijgen
de wereld geen hoop werd geboren
in deze kloof,
waar geen medelijden vlamt en beweegt.

- Radamantus -

Gewapend nu met het zoete plectrum
en met de gouden cithar met haar slepende tonen,
beminde zanger, zorg dat de hemel
de betreurde godin weerziet en dat zij leeft.

Op de muziek van het eerste koor

Zo zegevierden in de strijd
de cithar en de gezangen van Orpheus,
o zonen van de aarde,
beteugelt je durf en je bluf.
Jullie zijn allen geen nakomelingen
van hem die de Zon regeert.

Op de muziek van het tweede koor; beide koren samen

Misschien is het makkelijk
af te dalen naar het donkere centrum.
Maar hoe, ach, hoe zwaar is het
vervolgens weer naar boven te klimmen.
Alleen aan de grote zielen is het toegestaan
zo'n dubbele overwinning te beproeven.

*Hier keert het decor van het begin terug**- Arcetro -*

Reeds draaien van de mooie vlammeende wagen
de warme stralen in de heldere hemel
en reeds rijst in het Oosten
de schimmenrijke nacht en verzwakt de dag.
En nog keert Orpheus niet terug
en nog hoort men van hem geen nieuws.

- Coro -

Già temer non si dee di sua salute
Se de campi celesti
scender nume divin per lui vedesti.

- Arcetro -

Viddi lo, e so ch'il ver quest'occhi han visto
ne regn'alcun timor nel petto mio
ma di vederlo men dolent', e tristo
struggemi l'alm'e'l cor caldo desio.

- Aminta -

Voi che sì ratt'il volo
Spiegat'aure volanti
Voi de felici amanti
Per queste piagg'e quelle
spargete le dolcissime novelle.

- Coro -

Ecco il gentil Aminta
Tutto ridente in viso
Forse reca d'Orfeo giocondo avviso.

- Aminta -

Se de'tranquilli petti
Il seren perturbò nuntia dolente.
Messaggero ridente
La torbida tempesta e i fosch'orrori
Ecco disgombro e rassereno i cuori.
Non più, nin più lamenti
dolcissime compagne
Non fia chi più si lagne
di dolorosa sorte
di fortuna, ò di morte
il nostro Orfeo,
Il nostro Semideo
Tutto lieto, e giocondo
di dolcezza, e di gioia
nuota in mar che non ha riva, o fondo.

- Koor -

Men moet nog niet vrezen voor zijn heil
als je van de hemelse velden
de goddelijke goden voor hem zag afdalen.

- Arcetro -

Ik zag het en ik weet, dat deze ogen de waarheid hebben
gezien;
er is geen enkele vrees in mij
maar om hem minder triest en betreurend te zien
daarnaar verlangt mijn ziel en mijn hart brandt van
verlangen.

- Aminta -

Jullie, die in een zo snelle vlucht
de gouden vleugels spreiden,
verspreidt over de gelukkige minnaars,
over deze en andere stranden
het zeer gelukkige nieuws.

- Koor -

Kijk, de vriendelijke Aminta
lachend in zijn hele gezicht,
misschien brengt hij Orpheus een gelukkige raad.

- Aminta -

Als van rustige harten
het evenwicht verstoord werd door een treurig bericht,
kijk, dan verdrijf ik, als lachende boodschapper,
de sombere storm en de donkere verschrikkingen
en ik vrolijk de harten op.
Klaagt niet meer, klaagt niet meer,
allerliefste vriendinnen.
Laat niemand nog klagen
over het trieste lot
van het toeval of van de dood.
Onze Orpheus
onze halfgod,
helemaal vrolijk en lachend
van geluk en van vreugde
zwemt in een zee zonder kust of bodem.

- Arcetro -

Come tanto dolore
 Quetossi in un momento?
 E chi cotant'ardore
 In sì fervido cor sì presto a spento?

- Aminta -

Spent'è il dolor
 ma vive del suo bel foc'ancor
 chiar', e lucenti
 Splendon le fiamm'ardenti.
 La bella Euridice
 ch'abbiam cotanto sospirato, e pianto
 Più che mai bell'e viva
 Lieta si gode al caro sposo accanto.

- Arcetro -

Vaneggi Aminta ò pure
 Ne speri rallegrar con tai menzogne?
 Assai lieti ne fai se n'assicure
 Che'l misero Pastore,
 prenda conforto, in sì mortal dolore.

- Aminta -

Voi del regno celeste
 Voi chiamo testimon', superni numi,
 S'il ver parl', ò ragiono.
 Vive la bella Ninfa, e questi lumi
 Pur hor miraro il suo bel viso,
 E quest'orecchie udir delle sue voc'il suono.

- Arcetro -

Quai dolci, e care nuove
 Ascolt'ò Dei del ciel, o sommo Giove!
 Ond'è cotanta grazia, e tanta dono.

- Arcetro -

Hoe kalmeert zoveel verdriet
 in een enkel moment?
 En wie heeft zo snel
 een dergelijke gloed in zo'n brandend hart gedooft?

- Aminta -

Gedooft is de pijn,
 maar het mooie vuur van de zon leeft nog;
 helder en lichtend
 schitteren de brandende vlammen.
 de mooie Euridice,
 die wij zo beklaagd en beweend hebben,
 geniet mooier en levendiger dan ooit
 vrolijk op de wagen naast haar minnaar.

- Arcetro -

Je fantaseert, Aminta, of
 hoop je ons soms met dergelijke leugens op te vrolijken?
 Je maakt ons heel vrolijk als je ons bevestigt,
 dat de ongelukkige Herder
 in zo'n dodelijk verdriet troost put.

- Aminta -

Jullie in het hemelse rijk
 ik roep jullie tot getuigen, verheven goden,
 dat ik de waarheid spreek en gelijk heb.
 De mooie nimf leeft en deze ogen
 zagen zojuist haar mooie gezicht
 en deze oren hoorden de klank van haar stem.

- Arcetro -

Wat een gelukkig en dierbaar nieuws
 hoor ik, o goden van de hemel, o hoogste Zeus!
 Van waar zoveel genade en zo'n geschenk.

- Aminta -

Quand'al tempio n'andaste io mi pensai
 ch'opra forse saria non men pietosa
 dell'infelice sposa
 gl'afflitti consolar mesti parenti
 E la ratto n'andai
 Ove tra schiera di pastori amici
 la sventurata sorte
 Lagrimavan que vecch'orbi, e'nfelici
 Or mentr'all'ombra di quell'elce antiche
 Che giro al prato fanno
 Con dolci voici amiche
 Erano intenti a disaspri l'affanno
 Com'in un punto appar balen'o lampo
 Tal'a nostr'occhi avanti
 Sopraggiunti veggian gli sposi amanti.

- Pastor del Coro -

Pensa di qual stupor, di qual diletto
 Ingombrò Palm'e i cori
 della felice coppia'l dolce aspetto.

- Aminta -

Chi può del Cielo
 annoverar le stelle, o i ben di paradiso
 narri la gioia lor la feste'l riso.
 Ridite piagg'e voi campagne, e monti
 Dite lo fium'e fonti
 E voi per l'alto ciel zeffiri erranti
 qual fù gioia mirar sì cari amanti,
 qual pallidetto giglio
 dolcement'or languia la bella sposa.
 Or qual purpurea rosa
 Il bel volto di lei venia vermiglio
 Ma sempr'o ch'il bel ciglio
 chinasse a terra
 ò rivolgess'in giro
 l'palme beava e i cor d'alto martiro.
 Ardea la terra,
 Ardean gl'eterei giri
 Ai gioiosi sospiri

- Aminta -

Toen je naar de tempel ging, dacht ik bij mezelf,
 dat het misschien geen minder barmhartige daad zou
 zijn de bedroefde en treurige verwanten
 van de ongelukkige vrouw te troosten.
 En daar ging ik snel heen
 waar bij een groep herders de vrienden
 het ongelukkige lot
 bewenden, dat ouders berooft en ongelukkig maakt.
 Terwijl in de schaduw van die oude eiken
 die de weide omringen
 met zachte vriendelijke stemmen
 zij bezig waren het leed te verzachten,
 toen verscheen opeens zo'n bliksemschicht en zo'n flits
 dat wij voor onze ogen
 de verliefde minnaars plotseling zagen verschijnen.

- Herder van het koor -

Denk eens met welk een verbazing en welk een vreugde
 de zielen en de harten vervuld werden
 bij het zien van het gelukkige paar.

- Aminta -

Wie de sterren aan de Hemel
 kan tellen of de weldaden van het paradijs,
 vertel over hun vreugde, hun blijdschap en hun gelach.
 Vertelt het verder, stranden en jullie velden en bergen,
 zegt het rivieren en bronnen
 en jullie, wind en bries, zwerfend langs de hoge hemel,
 wat een vreugde was het zo dierbare gelieven te zien.
 Hoe smachtte als een blanke lelie
 innig de mooie bruid.
 En als een purperen roos
 kleurde haar mooie gezicht,
 maar of ze haar blik
 nu neersloeg
 of dat ze in het rond keek,
 steeds maakte ze de zielen en de gekwelde harten gelukkig.
 De aarde brandde,
 de hemelse kringen gloeiden
 van de vreugdevolle zuchten

dell'uno, e l'altro innamorato core.
 E per l'aer sereno
 s'udian musici cori
 dolci canti temprar d'alati amori
 Io fra l'alt'armonia
 Per far liet'ancor
 voi mi mess'in via.

- Arcetro -

O di che bel seren s'ammant' il Cielo
 Al suon di tue parole
 Fulgido più che sul mattin non suole
 E più ride la terra e più s'infiora
 Al tramontar del dì ch'è'n su l'aurora.

Qui torna Orfeo con Euridice

- Orfeo -

Gioite al canto mio, selve frondose,
 Gioite amati colli e d'ogn'intorno
 Ecco rimbombi dalle valli ascose
 Risorto è'l mio bel sol di raggi adorno,
 E co'begl'occhi onde fa scorno a Delo.
 Raddoppia foco à l'alme, e luce al giorno
 E fa servi d'amor la terra e'l Cielo.

- Ninfa del Coro -

Tu sei pur quella ch'in queste bracci'accolta
 lasciasti il tuo bel velo alma disciolta.

- Euridice -

Quella son io per cui piangeste sgombrat'ogni dolor,
 Donzelle amate, à che più dubbie, à che pensose state.

- Ninfa del Coro -

O sempitemi Dei
 pur veggio i tuoi be'lumi e'l tuo bel viso,
 e par ch'anco non creda à gl'occhi miei.

van het ene en van het andere verliefde hart.
 En in de heldere lucht
 hoort men muziekkoren
 die mooie gezangen vermengen met gevleugelde liefde.
 Temidden van deze hoge harmonie
 begeef ik me op weg
 om jullie blij te maken.

- Arcetro -

O, met wat een helderheid wordt de Hemel bekleed
 bij de klank van jouw woorden
 glanzender dan hij 's morgens pleegt te zijn,
 en nog meer lacht de aarde en nog meer staat zij in bloei
 bij het ondergaan van de dag dan bij de dageraad.

Hier keert Orpheus met Euridice terug

- Orpheus -

Verheugt je bij mijn gezang, schaduwrijke bossen,
 verheugt je, lieve heuvels en laat overal eromheen
 de echo weerklinken uit de verborgen dalen.
 Weer opgekomen is mijn mooie zon
 versierd met stralen
 en met mooie ogen, waarmee zij Delos onttroont.
 Verdubbel het vuur in het hart en het licht van de dag
 en maak de aarde en de Hemel tot slaven van de liefde.

- Nimf van het Koor -

Jij bent, jij bent toch degene, die in deze ammen gevangen
 je mooie sluier achterliet, bevrijde ziel.

- Euridice -

Diegene ben ik, voor wie jullie huilden; verjaagt ieder
 verdriet
 lieve vriendinnen, waartoe nog meer twijfels,
 waaraan blijven jullie nog denken.

- Nimf van het Koor -

O eeuwige Goden,
 ik zie alleen je stralende ogen en je mooie gezicht
 en het lijkt, dat ik mijn ogen nog niet geloof.

- Euridice -

Per quest'aer giocondo
e vivo, e spir'anch'io
mirate il mio crin biondo
e del bel volto mio
mirate, donne, le sembianze antiche;
riconoscete omai gl'usati accenti,
udite il suon di queste voci amiche.

- Dafne -

Ma come spiri, e vivi
Com'oggi nell'inferno
Spoglian de pregi suoi
gli eterei Divi.

- Euridice -

Tolsemi Orfeo dal tenebroso regno.

- Arcetro -

Dunque mortal valor contanto impetra?

- Orfeo -

Dell'alto don fù degno
mio dolce canto
el suon questa cetra.

- Aminta -

Come fin giù ne tenebroso abissi
tua nobil voce udissi.

- Orfeo -

La bella Dea d'Amore non sò per qual sentiero
scorsemi di Pluton nel vasto impero.

- Dafne -

E tu scendesti entro l'eterno orrore?

- Orfeo -

Più lieto assai ch'in bel giardin donzella.

- Euridice -

In deze lucht leef
en adem ik al lachende.
Bekijkt mijn blonde haar
en bekijkt, vrouwen,
van mijn mooie gezicht de vroegere trekken.
Herkent nu mijn eerdere woorden,
hoort de klank van deze bevriende stemmen.

- Daphne -

Maar hoe adem je en leef je,
hoe komt het dat vandaag in de Hel
de hemelse Goden
van hun eer beroofd werden?

- Euridice -

Orpheus haalde me uit het donkere rijk.

- Arcetro -

Dus zoveel kan menselijke moed gedaan krijgen?

- Orpheus -

Het hoge geschenk was waard
mijn zoete gezang
en de klank van deze cither.

- Aminta -

Hoe hoorde ik tot daar beneden
in de donkere kloof je lieve stem.

- Orpheus -

De mooie Godin der Liefde, ik weet niet langs welk pad
zij mij begeleidde naar het uitgestrekte rijk van Pluto.

- Daphne -

En daalde jij af in de eeuwige verschrikking?

- Orpheus -

Nog veel blijer dan in een mooie tuin, vrouwe.

- Dafne -

O magnanimo core
Ma che non può te Amore?

- Arcetro -

Come quel crudo rege
nudo d'ogni pietà placer potesti?

- Orfeo -

Modi or soavi or mesti
fervidi preghi, e flebili sospiri.
temprai sì dolci ch'io
nell'inplacabil cor destai pietate;
così l'alma beltate
fù mercè, fù trofeo del canto mio.

- Aminta -

Felice Semideo, ben degna prole
Di lui che su nell'alto
Per celeste sentier rivolge il Sole,
rompersi d'ogni pietra il duro smalto
vidd'a tuoi dolci accenti
E'l corso rallentar fiumi, e torrenti
E per udir vicini
Scender da gl'alti monti abeti, e pini
Ma vie più degno vanto oggi s'ammira
Della famosa lira,
Vanto di pregio eterno,
Mover gli Dei del ciel placar l'Inferno.

Ballo à 5. Tutto il Coro insieme cantano, e Ballano.

Biond'arcier che d'alto monte
aureo fonte
sorger fai di sì bell'onda
ben può dirsi alma felice
cui pur lice
appressar l'altera sponda.

- Daphne -

O edelmoedig hart
Maar wat jij al niet allemaal klaarspeelt, Liefde.

- Arcetro -

Hoe kon je die wrede vorst,
verstoken van alle medelijden, bedaren?

- Orpheus -

Tonen, eens zoet, dan weer triest,
hartstochtelijke gebeden en hartroerende zuchten
mengde ik zo zoet dooreen, dat ik
in het onverbiddelijke hart barmhartigheid opwekte;
zo kreeg de verheven schoonheid
genade, zo werd zij de trofee van mijn lied.

- Aminta -

Gelukkige Halfgod, zeer waardige zoon
van hem, die omhoog op het
hemelse pad de Zon wendt,
en ik zag, dat bij jouw zoete woorden
het harde graniet van iedere steen brak,
dat de snelheid van rivieren en stromen verminderde
en dat van de hoge bergen sparren en pijnbomen
afdaalden
om het van dichtbij te horen.
Maar veel waardiger roem bewondert men vandaag
bij de beroemde lier,
een roem van eeuwige waarde
om de hemelgoden te bewegen de Hel te bedaren.

Vijfstemmig danslied. Heel het koor zingt en danst samen.

Als een blonde schutter ben je, die van een hoge berg
een gouden bron
van zo'n mooi water doet ontspringen.
Heel goed kan men spreken van een gelukkig man,
aan wie het toegestaan is
de hoge oever te naderen.

Ma qual poi del sacro umore
 Sparge il core
 Tra i mortal' può dirsi un Dio
 Ei degl'anni il volto eterno
 Prende a schemo
 E la morte e'l fosto oblio.

Questo a 3. senza ballare.

Se fregiat' il crin d'alloro
 bel tesoro
 reca al sen gemmata lira
 fars' intorno alma felice
 D'Elicon
 l'alte vergini rimira.

- Ritornello -

*Questo ritornello va replicato più volte,
 e ballato da due soli del Coro.*

Sopra Coro a 5.

Del bel coro al suon concorde
 L'aure corde
 Si soave indi percote
 Che tra boschi Filomena
 Ne Sirena
 Tempra in Mar si care note.

S'un bel viso ond'arde il petto
 Per diletto
 Brama omar d'altero vanto
 Sovra l'Sol l'amata diva
 Bella, e viva
 Sa ripor con nobil canto.

Sopra l'aria a 3. ma con tre tenori.

Maar hij die van het hemels gemoed
 het hart vol heeft
 kan zich onder de stervelingen een God noemen.
 Hij, met de eeuwige blik der jaren,
 spot
 met de dood en met de donkere vergetelheid.

Dit driestemmig zonder dans

Als je hoofd met laurier versierd is,
 mooie geliefde,
 druk dan de met edelstenen versierde lier aan je hart.
 Kijk hoe de verheven maagden
 van Helicon rond de gelukkige ziel
 zich scharen.

- refrein -

*Dit refrein wordt vaker herhaald en gedanst door slechts
 twee leden van het koor.*

Op het vijfstemmige koor

Met de klank van het mooie koor
 harmoniëren de gouden snaren
 zo zoet en ontroerend
 dat in de bossen noch Philomena
 noch Sirena op zee
 zo lieflijke tonen laat klinken.

Als een mooi gezicht, waarin het gemoed
 weerspiegelt van vreugde en
 vurig verlangt met een hoge roem zich te tooien,
 dan weet boven de zon de geliefde godin
 mooi en levend
 met een edel gezang gerust te stellen.

Op de driestemmige muziek, maar met drie tenoren

Ma se schiva a bei desiri
 Par che spiri
 Tutto sdegn'un cor di pietra
 Del bel sen l'aspra durezza
 Vince, e sprezza
 Dolce stral di sua faretra.

Sopra il Coro a 5.

Non indarno a incontrar morte
 Pronto, e forte
 Muove il piè Guerriero, o Duce
 Là ve Clio da nube oscura
 Fa sicura
 L'alta gloria ond'ei riluce.

Ma che più, s'a'l negro lito
 Scende ardito
 Sol di Cetra armato Orfeo
 E del Regno tenebroso
 Lieto sposo.
 Porta al Ciel palma e trofeo.

*E con questo ordine,
 che s'è descritta, sù Rappresentata.*

IL FINE

Maar als je afkerig van mooie wensen
 lijkt te leven,
 dan overwint heel onterecht een stenen hart
 de bittere strengheid van het schone gemoed
 en ze schiet
 een zoete pijl uit haar pijlenkoker.

Op het vijfstemmige koor

Niet tevergeefs gaat een snelle en sterke
 krijger of aanvoerder
 om de dood te ontmoeten
 daar waar Clio door een donkere wolk
 de verheven glorie, waarmee hij straalt,
 veilig stelt.

Maar wat nog, als naar de zwarte oever
 Orpheus, alleen gewapend met een cithar,
 moedig afdaalt
 en als een vrolijke minnaar
 de overwinning en de zege op het donkere rijk
 naar de Hemel draagt.

*En in deze volgorde, waarin het werk is opgeschreven,
 werd het uitgevoerd.*

EINDE

1881

